BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI.

№ 43. Wilno, dnia 21 września 1926 roku.

Treść numeru:

--------ooo § ooo-------

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"L i e t u v i s" o niebezpieczeństwie dla Litwy ze strony Polski.-

"Lietuvis" Nr.36 z 10/IX.r.b. Artykuł p.t.:"Kto za nami i kto u nas." Streszczenie:

Dnia 29 sierpnia opływa akurat 400 lat od śmierci króla węgierskiego Ludwika II i od dostania się Węgier pod ciężkie jarzmo tureckie.Fakt ten dziejowy nasuwa analogię pomiędzy sytuacją Węgier z przed lat 400-stu,a sytuacją Litwy dzisiejszej. Węgrom w 1526 r.groziło niebezpieczeństwo ze strony tureckiej, Litwie zaś w 1926 r. grozi niebezpieczeństwo ze strony polskiej Przed 400-stu laty zalew turecki zaskoczył Węgry zupełnie niespodziewanie,obecnie zalew polski może zaskoczyć Litwę również niespodziewanie i Litwa może będzie wlec ciężkie jarzmo polskie jak Węgry wlekły jarzmo tureckie.Litwa skosztowała własnej swobody /a może własnej niewoli/.W każdym razie jednak własna niewola milszą jest od obcej swobody.Litwa cudzego jarzma nie chce. Biada też rządowi,któryby dopuścił do narzucenia Litwie obcego jarzma.-

Czy Litwie istotnie grozi niebezpieczeństwo ze strony polskiej? Czy Litwa istotnie nie jest przygotowaną do odparcia tego niebezpieczeństwa?Są to kwestje zasadnicze.-

W Polsce, podobnież jak w Niemczech w ciągu całych dziesiątków lat pielęgnowany był duch militaryzmu,którego podstawowem hasłem była "Polska od morza do morza".Koncepcja ta przyświecała politykom polskim zarówno za czasów niewoli,jak też obecnie,gdy Polska odzyskała niepodległość.Wzmacnianie polskiego elementu na Litwie, nieprzychylne stanowisko względem budzącej się litewskiej świadomości narodowej,która się wyrażać zaczęła w prasie,a potem w pracy nad odbudową niepodległego państwa litewskiego - wszystko to było ze strony polskiej świadomem przygotowywaniem gruntu na niemniej świadomą i długą pielęgnowaną koncepcją realizacji Polski mocarstwowej.-

Wybuchła wojna europejska pod hasłem samookreślenia narodów.Polska otrzymała od Rosji obietnicę autonomji /odezwa Mikołaja Mikołajewicza/.Politycy polscy podzielili się na dwa obozy:1/stronników ententy i 2/adherentów państw centralnych. Narazie przewaga była po stronie drugiego,w końcu jednak przemógł pierwszy.-

Zamieszkały na Litwie element polski również nie przestał marzyć o "historycznej Litwie".Do Taryby, która koncepcji "historycznej Litwy" była przeciwną element polski na Litwie nie wchodził.Nie ufa on Litwie i cały czas ciąży ku Warszawie. Niebezpieczeństwo bolszewizmu rosyjskiego i zdrowy instynkt samozachowawczy,zmusza wprawdzie bardziej spokojną,zaaklimatyzowaną i trzeźwiejszą część elementu polskiego na Litwie do nawiązania kontaktu z pewnemi partjami litewskiemi.Jednakże takich skłonnych do porozumienia Polaków było stosunkowo na Litwie bardzo niewiele.Większość polskiego żywiołu na Litwie ciążyła w dalczym ciągu ku Warszawie.-

Polska i Litwa odzyskały niepodległość.Polska zaczyna już zdradzać zakusy imperjalistyczne w stosunku do niepodległej Litwy.Jedni z synów obszarników polskich na Litwie powstępowali do polskich legjonów,inni znów pozostali na Litwie,wyczekiwali nadejścia Polaków i organizowali P.O.W.W 1920 łamie Polska ugodę Suwalską.Wysłany przez Marszałka Piłsudskiego gen.Żeligowski zajmuje Wilno.Nauczka koło Szyrwint i Giedrojciów wprawdzie nieco poskutkowała.Polacy nieco się uspakajają.Lecz nie nadługo. Wkrótce rozpoczynają się podróże Litwinów do Wilna,do Warszawy Wypływa projekt Hymansa.Rodzi się on na Litwie w pobliżu Kiejdan dojrzewa w Warszawie i Paryżu,wypływa wreszcie jako gotowy projekt Hymansa w Brukseli.Projekt ten jak wiadomo upadł.Lecz nie nadługo.Zastępcą p.Galvanauskasa zostaje młody,niedoświadczony, niesamodzielny p.Czarneckis.Kieruje nim p.Petrulis.Rozpoczynają się konszachty z Polską,narazie tajne,wkońcu jawne w Kopenhadze Następca p.Czarneckisa ks.Reynys idzie w jego ślady i układa się

II. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Nie tylko Węgry" - o niebezpieczeństwie dla Litwy ze strony Polski.-

"Lietuva" Nr.356 z 10/IX r.b. Artykuł p.t.: "Węgrzy [illegible]"

Streszczenie:

Dnia 29 sierpnia upłynęło 400 lat od śmierci króla węgierskiego Ludwika II [illegible] tureckiej. Fakt ten [illegible] Węgier [illegible] lat 400 [illegible] Węgrów - 1526 r. [illegible] Litwie zaś w 1936 r. [illegible] Przed 400-stu laty [illegible] Węgry [illegible] spodziewanie, obecnie zaś [illegible] może [illegible] Litwa również niespodziewanie i Litwa może [illegible] jak Węgry [illegible] Litwa [illegible] /a może własnej niewoli/. W każdym razie [illegible] swobody Litwa [illegible] Będą też rządowi, którzy dopuścili do [illegible] Litwie obecnego [illegible].-

Czy Litwie istotnie grozi niebezpieczeństwo ze strony polskiej? Czy Litwa istotnie nie jest przygotowana do odparcia tego niebezpieczeństwa, to kwestia zasadnicza.-

W Polsce, podobnie jak w Niemczech, w ciągu całych dziesiątków lat pielęgnowany był duch militarystyczny, którego podstawowym hasłem była "Polska od morza do morza". Koncepcja ta przyświecała politykom polskim zarówno za czasów niewoli, jak też obecnie, gdy Polska odzyskała niepodległość. Wzmocnienie polskiego elementu na Litwie, pierwszym stanowiło zadaniem [illegible] budzącej się litewskiej świadomości narodowej, która się wyrażać zaczęła [illegible], a potem w pracy nad odbudową niepodległego państwa litewskiego - wszystko to było ze strony polskiej świadomym przygotowaniem gruntu na [illegible] świadomie i długo pielęgnowanej koncepcji realizacji Polski mocarstwowej.-

Wybuchła wojna europejska pod hasłem samookreślenia narodów. Polska otrzymała od Rosji obietnicę autonomii /odezwa księcia Mikołaja Mikołajewicza/. Politycy polscy podzielili się na dwa obozy: 1/ stronników ententy i 2/ adherentów państw centralnych. Naprawdę przewaga była po stronie drugiego, z końcem jednak przemógł pierwszy.-

Zamieszkały na Litwie element polski również [illegible] a tak marzył o "historycznej Litwie". Do Taryby, która koncepcji "historycznej Litwy" była przeciwna, element polski na Litwie nie wchodził. Nie ufał on Litwie i cały czas [illegible] ku Warszawie. Niebezpieczeństwo bolszewizmu rosyjskiego [illegible] samozachowawczy, zmusza wprawdzie bardziej [illegible] i trzeźwiejsza część elementu polskiego [illegible] kontaktu z [illegible] Litwie [illegible] skłonny był do porozumienia [illegible] Litwie, bardzo niewielu [illegible] polskie [illegible] Litwie [illegible] w dalszym ciągu [illegible].-

Polska [illegible] Litwa [illegible] Litwy [illegible] do polskich [illegible] W 1920 r. [illegible] Polska [illegible] Suwałki [illegible] gen. Żeligowski [illegible] zajmuje Wilno [illegible] Wkrótce rozpoczynają się [illegible] projekt Hymansa [illegible] w Brukseli [illegible] Hymansa [illegible]

z Polską w Lugano.Do konkretnego jednak porozumienia nie doszło. Ostatnio znów doszedł do władzy w Polsce Piłsudski,człowiek,który dwukrotnie już próbował zagarnąć Litwę /gwałt Zeligowskiego i projekt Hymansa/. Nikt więc rzecz prosta zaręczyć nie może, iż Piłsudski poraz trzeci nie sięgnie po Litwę.-

Nie sowieckie "Izwiestja",ani też nie chadecki,kowieński "Rytas",a tylko względnie bezstronny,amerykański "New Yorks World" odzywa się o planach Piłsudskiego w sposób następujący: W wyobraźni Marszałka Piłsudskiego rysuje się Polska w granicach szerszych niż dotychczasowe.Przeszkodą do tego są Litwa i Ukraina.Pierwszą więc troską Piłsudskiego jest opanowanie Litwy.Dla armji polskiej jest to kwestją kilku dni.Po zwycięstwie zaproponowałby Piłsudski Litwinom Wilno,lecz pod warunkiem,że Litwa będzie w stosunku do Polski grała rolę przedrozbiorową /projekt Hymansa/.Granicę Prus Wschodnich wypadłoby zmienić o tyle,aby oba brzegi Niemna weszły w skład nowego polsko-litewskiego państwa.Niemcy otrzymałyby rekompensatę,chociażby w postaci korytarza gdańskiego.W skład państwa polsko-litewskiego weszłaby oczywiście i Kłajpeda.Realizację tych projektów pociągnęłaby w konsekwencji wojnę polsko-sowiecką,lecz w związku z likwidacją konfliktu polsko-litewskiego i zapewnioną neutralnością Niemiec, wygrana przypadłaby w udziale Polsce.

Tak się przedstawiają plany Piłsudskiego w oświetleniu warszawskiego korespondenta "New Yorks Worlda".W prawdziwość tych planów wątpić niepodobna,zwłaszcza,gdy się przypomni,że Piłsudski jest starym rewolucjonistą i chce usprawiedliwić dokonany przez siebie przewrót majowy w Polsce.Zresztą przemawia również za tem obecny kierunek angielskiej polityki zagranicznej.-

P r a s a s z w e d z k a a k o n f l i k t p o l s k o - l i t e w s k i .-

"Lietuva" N.198 z 3/IX.r.b. Artykuł p.t."Głos naszych zamorskich przyjaciół." Streszczenie.-

Jednostronne wyroki Rady Ligi Narodów i Konferencji Ambasadorów w sprawie wileńskiej wytworzyły dla Litwy w stosunkach międzynarodowych sytuację nad wyraz trudną.Maleńka Litwa stanęła w sprzeczności z całą niemal Europą.Jednakże są i przyjaciele.Przedewszystkiem Szwecja,która niejednokrotnie okazywała Litwie zrozumienie jej słusznych tendencyj.Ostatnio organ liberałów szwedzkich "Stockholms Tidningen" z 26/VIII.r.b.zamieścił artykuł p.t.:"Polska a Litwa".Z artykułu wynika, że postępowy ogół szwedzki jest dobrze poinformowany o stanie stosunków polsko-litewskich.Artykuł podkreśla fakt pogwałcenia praw litewskich do Wilna i winę przypisuje w pierwszym rzędzie Polsce,a następnie trzymającej stronę Polski Radzie Ligi Narodów.Pozatem artykuł dowodzi,że obowiązkiem każdego członka Ligi Narodów jest dbać o to,ażeby autorytet Ligi Narodów nie ucierpiał na ewentualnem przyjęciu Polski w poczet stałych członków Rady Ligi Narodów.

Dla Litwy przyjazny głos szwedzkiego dziennika,jest wskazówką, że Litwa stoi na słusznej drodze.Wysiłki wrogów Litwy,zmierzające ku wygładzeniu sprawy wileńskiej z pamięci ogółu europejskiego nie dały pozytywnych wyników.Litwa może się więc spodziewać,że wkońcu jednak prawo weźmie górę nad siłą.-

G ł o s y n i e p r z y c h y l n e j d l a P o l s k i c z ę ś c i n p r a s y f i ń s k i e o p r o b l e m i e w i l e ń s k i m .-

"Lietuva" Nr.202 z 9/IX.r.b. Artykuł p.t."Finlandja a Wilno".- Streszczenie:

Niedawno prasa litewska dużo pisała o podróży przedstawicieli fińskich do Polskich.Rzecz prosta,niezadowolenie społeczeństwa litewskiego musiało się w ten sposób wylać.Posądzano na Litwie Finlandczyków,Estończyków i Łotyczów udających

się do Warszawy o chęć udziału w tajnej konferencji sztabowej złożenia hołdu Piłsudskiemu i t.p.Tymczasem posądzenia te okazały się płonne.Była to tylko amatorska wycieczka fińska.Alarm litewski okazał się nieuzasadniony,chociaż był potrzebny,a to z tego względu,że w przeciwnym razie Polacy próbowaliby zorganizować obchód jubileuszu Piłsudskiego w samem Wilnie.-

Odłosy alarmu litewskiego doszły oczywiście do prasy fińskiej,która energicznie nań zareagowała,podkreślając apolityczność wycieczki fińskiej do Polski oraz swe stałe sympatje względem Litwy.Na przyszłość prasa litewska winna być przeto oględniejszą w interpretowaniu zagranicznych depesz.-

Pierwszy ze strony prasy fińskiej odezwał się "Sosjaldemokraatti" z 28/VIII.r.b.,organ partji fińskich socjaldemokratów,zaznaczając,że konflikt polsko-litewski nie jest jeszcze zlikwidowany i że Finlandja winna w tej sprawie zachować neutralne i lojalne stanowisko.Jednocześnie pismo to nazywa wyjazd do Polski pułk.Malmberga "godnym ubolewania nietaktem" i wzywa rząd fiński do baczniejszego zwracania uwagi na wyjazdy ludzi zajmujących w Finlandji odpowiedzialne stanowiska zagranicę.-

Głos organu socjaldemokratów fińskich,posiadających w parlamencie 60 mandatów /na ogólną liczbę 200/ jest znamiennym dowodem, że Polska nie cieszy się w Finlandji zbytniemi sympatjami.-

Obok "Socjalidemokraatti" odezwał się również organ Szwedów fińskich "Svenska Pressen" z 23/VIII.r.b.W artykule wstępnym p.t.:"W Wilnie" organ ten również potępia postępek pułk.Malmberga i zaznacza,że Finlandja wrazie potrzeby zajęłaby stanowisko odmienne,stając po stronie sprawiedliwości nie zaś gwałtu.-

Inny poważny organ szwedzki "Hufvudstadsbladet" z 24/VIII.r.b.zadaje sobie pytanie,czy wycieczka do Wilna należała do programu rządu fińskiego.-

Wobec tego wszystkie współpraca fińsko-litewska ma niewątpliwie przyszłość.-

W a r s z a w s k a k o r e s p o n d e n c j a "K o n i g s b e r g e r H a r t u n g s c h e Z t g" o a g r e s j i P o l s k i w z g l ę d e m L i t w y.-

"Koenigsberger Hartungsche Ztg" umieściło w N.396 dłuższy artykuł swego warszawskiego korespondenta,zatytułowany:"Polska i Litwa".- "Rytas" z dn.8/IX.26 /Nr.202/ cytuje z tej korespondencji co następuje:

"Prawda" i "Izwiestja" zaczęły pisać o tem,że Polska napadnie Litwę - mimo,że czasopisma te nie posiadały wyraźnych danych.Warszawska "Rzeczpospolita" potwierdzając wiadomości rozsiewane przez rosyjskie czasopisma,ogłaszała-że przy litewskiej granicy mobilizuje się 80.000 strzelców,że kawalerja i artylerja są ściągnięte i że lada chwila oczekują się rozkazu do wypadu.Wiadomość ta wszakże okazała się fałszywą.Prócz rządu polskiego,który usilnie ją dementował,a któremu pod tym względem trudno byłoby zaufać fałszywość tych pogłosek potwierdziły niepolskie organizacje,skupiające się w okolicach granicznych polsko-litewskich.-

Narazie Litwie nie grozi napad ze strony Polski z następujących powodów:1/Marszałek Piłsudski obecnie jest zajęty "pracą nad uporządkowaniem wojska".Praca ta zaciągnie się na nieco dłuższy czas.2/Ważną przeszkodą dla takiego napadu są przeprowadzane obecnie prace nad zmianą konstytucji,chęć zaspokojenia potrzeb gospodarczych i otrzymania pożyczki z zagranicy.I najgorętsi rozumią,że eksperymenta wojenne mogłyby zrealizowanie tych dążeń obrócić w niwecz.-3/Dołącza się

---

się do [illegible] z tajnej konferencji [illegible] z udziałem
[illegible] Polski [illegible] Tymczasem pogłoski [illegible]
[illegible] nie były [illegible] tylko [illegible] wywieranej [illegible]
[illegible] nieuzasadnionej [illegible] były [illegible]
[illegible] w [illegible] Polacy [illegible]
nizować [illegible] jubileusz Piłsudskiego w swojej linii.-

Odznaczenie [illegible] litewskiego [illegible] do [illegible]
[illegible] która [illegible] zareagowała [illegible]
[illegible] do Polski oraz [illegible]
[illegible] Litwy [illegible] winno być [illegible]
[illegible] w interpretowaniu [illegible]
[illegible] Piłsudski [illegible]
socjaldemokratów [illegible] partii [illegible]
[illegible] polsko-litewski nie jest [illegible]
[illegible] w tej sprawie [illegible]
[illegible] do Polski [illegible]
[illegible] w Finlandii [illegible]
[illegible]

[illegible] organ [illegible] socjaldemokratów [illegible]
w parlamencie 60 mandatów /[illegible] 200/ [illegible]
[illegible] Polska nie [illegible]
[illegible]

Obok "Socjaldemokraten" [illegible]
[illegible] Trzeciej [illegible] 25/VIII [illegible]
[illegible]
[illegible] Finlandii [illegible]
[illegible] w tej sprawie [illegible]
[illegible]

[illegible] "Socialdemokraten" [illegible]
25/VIII [illegible] do Wilna [illegible]
[illegible] rządu litewskiego [illegible]
[illegible] fińsko-litewskiej [illegible]
[illegible]

[illegible] korespondencja "Koenigsberger Hartungsche Ztg" [illegible] Polski w odniesieniu do Litwy.-

"Koenigsberger Hartungsche Ztg" umieściła w Nr. [illegible] dłuższy artykuł swego warszawskiego korespondenta, zatytułowany "Polska i Litwa" - "Pravda" z dn. 6/IX.43 /Nr. [illegible]/ cytuje z tej korespondencji co następuje:

"Pravda" i "Izvestija" zaczęły pisać o tem, że Polska [illegible]
[illegible] Litwę [illegible] że czasopisma [illegible]
[illegible] "Rzeczpospolita" [illegible]
[illegible] czasopisma [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] polsko [illegible] który [illegible]
[illegible] fałszywość [illegible]
[illegible] organizacje [illegible]
[illegible] polsko-litewskich.-

[illegible] Litwie nie [illegible] ze strony Polski [illegible]
[illegible] Piłsudski [illegible] jest [illegible]
[illegible] w [illegible] się [illegible]
[illegible] dla [illegible] narodu [illegible]
[illegible] obecnie [illegible]
[illegible] potrzeb [illegible]
[illegible] rozumie, że [illegible] eksperymenta [illegible]
[illegible] realizowanie tych [illegible] na [illegible] poziomie.-/ [illegible] się.

do tego sesją Ligi Narodów.Cała polska akcja w kierunku uzyskania miejsca w Radzie Ligi zostałaby pogrzebana - wrazie,gdyby w roku 1926 miała się powtórzyć awantura Żeligowskiego z roku 1920.-

Szaspismo zauważa, że wymienione tu przeszkody posiadają charakter tymczasowy.Prócz tego Polacy wciąż mają chęć porozumienia się z nowym rządem litewskim.Panuje przekonanie,że z socjaldemokratami i ludowcami łatwiej się da dojść do kompromisu.Polacy,jak słychać,chcą uzyskać ustępstwa od Litwinów w następujących sprawach:Zrzeczenia się protestu przeciwko okupacji Wilna,nawiązania stosunków i otwarcia linji kolejowej Libawa-Romny...

Należy oczekiwać,że obecny rząd w Polsce będzie próbował, wykorzystując odpowiedni moment napaść na Litwę.Piłsudski,dyktator Polski,który,trzeba oczekiwać,jeszcze długo będzie panował w Polsce,dał w swoim czasie dyrektywę Żeligowskiemu do zajęcia Wilna.A teraz Wilno jest w niezwykle kłopotliwem położeniu,nigdzie stan nie jest tak ciężki,jak tam."Drugi korytarz Polski" jest otoczony wrogami,najważniejsze drogi do Wilna odcięte.-Piłsudskiemu nic nie jest tak bliskie sercu,jak Wileńszczyzna,z której pochodzi.Wobec takich okoliczności, można wszystkiego się spodziewać.-Trzeba uważnie śledzić wypadki w tej części Europy,gdzie styka się Litwa z Polską,ponieważ wypad,o którym mowa jest w przyszłości zupełnie możliwy - jakkolwiek obecne pogłoski o rzekomo projektowanym napadzie na Litwę nie są zgodne z prawdą.-

Depesza Elty z Berlina o stosunku Z.S.S.R. do zagadnień Bałtyckich.-

"Lietuvos Žinios" N.205. z dnia 7.IX.26.-

Według doniesień korespondenta "Berliner Tageblatt" z Moskwy,główna uwaga polityki zagraniczne ZSSR,w czasie,gdy oczy wszystkich są zwrócone na Genewę,jest skierowana ku granicom zachodnim.Jak dowodzą tam przed miesiącem groziło niebezpieczeństwo napadu Polski na Litwę.Prócz tego w Moskwie stanowczo twierdzą,że Polacy i teraz mają awanturnicze plany ,dotyczące Ukrainy i Litwy.Rząd ZSSR zdaje sobie sprawę ze stanu rzeczy na zachodzie,oraz nie dopuści do tego,by Łotwa,Estonja i Finlandja były wciągnięte do związku z Polską,ponieważ wobec tak niezwykle nierównych sił takich sojuszników,Polska istotnie stałaby się jedyną potęgą nad morzem Bałtyckiem.ZSSR chociaż nie ma dostępi do kilku portów Bałtyku,jednak zgodziłby się na wytworzony stan,gdyby państwa Nadbałtyckie pozostały niepodległymi i nie były punktami oparcia dla państw obcych.następnie wyjaśnia,że układ gwarancyjny i inne propozycje,które teraz wertują gabinety ministrów ZSSR i Państw Nadbałtyckich wyszły nie z inicjatywy ZSSR,ponieważ takie układy dopóki państwa Nadbałtyckie są niepodległe mało obchodzą,stąd też i propozycje przez państwa owe sformułowane.ZSSR przyjęła je,lecz wyrzekła się zbiorowych pertraktacyj z udziałem Polski.ZSSR gotowa jest pertraktować oddzielnie z poszczególnemi państwami,podobnie jak to uczyniła z Finlandją.W celu odprowadzenia Polski z drogi nieustannych prób połączenia się z mniejszemi państwami Nadbałtyckiemi,gdzie zawsze ujawniały się gorące polskie tendencje imperjalistyczne,ZSSR zaproponowała Polsce układ gwarancyjny.Cziczerin już przed rokiem przebywają w Warszawie proponował Skrzyńskiemu ten układ i spotkał się z przychylnością. Z pertraktacjami jednak nie śpieszono,aż obecnie min.Zaleski wyraził chęć rewizytowania Moskwy.Na zapytanie Moskwy co do charakteru podróży oświadczono,że podróż min.Zaleskiego miałaby być tylko objawem grzeczności i że nie będzie nosiła konkretnego charakteru politycznego.Rząd ZSSR ze swej strony zaproponował,by z wizytą min.Zaleski poczekał,zanim będzie ją można połączyć z rozprawami na temat umowy gwarancyjnej,któraby musiała być tejże treści,co ugody z Państwami Nadbałtyckiemi.-

---

Polemika "Rytasa" z "Socjaldemokratasem" w sprawie konieczności utrzymania licznej armji.-

W "Rytasie" Nr.202 z 8/IX.r.b. ponownie ukazał się artykuł polemizujący z "Socjaldemokratasem" w sprawie utrzymywania wojska na Litwie w jego dawnej ilości.-Autor artykułu - L.Bistras, wysuwa między innemi następujące argumenty:

Jeżeli Litwa uzbroi 10% swego narodu,możemy się stać nawet niebezpieczni dla wroga nawet dużo liczniejszego.Jeżeli Polacy - bezwątpienia zawsze się noszący z myślą okupowania Litwy na to się odważają,to po części i dlatego,że się boją tej partyzanckiej wojny,którą wypadłoby prowadzić z litewskimi oddziałami,porozrzucanemi,po obcym dla nich kraju.-

Nie można się również zgodzić z poglądem socjaldemokratów,że dziś nie grozi Litwie niebezpieczeństwo okupacji.Czy socjaldemokraci są w stanie zapewnić,że bez litewskiego sprzeciwu Żeligowski nie wkroczyłby aż do Kowna,czy niebezpieczeństwo okupacji nie byłoby po dziś dzień większe,gdyby Litwa nie posiadała wojska.- i czy wreszcienowo niebezpieczeństwo nie zwiększy się od tej chwili,gdy to wojsko zostanie zniesione. Czy mogą oni zapewnić,że bolszewicy zajwszy w walce z Polakami Wilno,nie zajęliby całej Litwy,gdyby ona nie miała wówczas wojska.

"Socjaldemokratas" /N.28/ sądzi,że niebezpieczeństwo okupacji nie istnieje również dlatego,że takim zachciankom Polaków przeciwstawi się równie ZSSR.Skąd ta pewność.Biorąc rzecz ze strony praktycznej można znaleść podstawy do wręcz przeciwnego mniemania.Czyby ZSSR,którą kryzys ekonomiczny skłania do wstrzymywania się przed jakimkolwiek kosztownem przedsięwzięciem,bez względu na wszystko stanie do obrony Litwy,by za sprawę tej ostatniej walczyć z Polską? Lecz nawet wrazie, gdyby ZSSR stanęła do obrony Litwy,to czyżby "Socjaldemokratas" sądził,że, przy ewentualnej wygranej - ZSSR,powierzy pieczę nad niepodległością Litwy takim jej synom,którzy podczas walk zachowali się biernie - boć przecie mieliby być bez wojska.Sądzę,że byłoby to aż nader naiwne myślenie.Sami obroniwszy Litwę przed Polakami bolszewicy nie bez racji w oczach całego świata ten krajby sobie przywłaszczyli.

Ciekawibyśmy byli wiedzieć,kto upewnił socjaldemokratów, że ze strony Polaków nie można teraz oczekiwać nowej okupacji? Można wprawdzie przypuścić,że wątpliwą jest rzeczą,aby Polska,jako państwo odważyła się Litwie wypowiedzieć wojnę i okupować ją.Lecz któż zapewni,że Polska nie zaprojektuje drugiej Żeligowskjady? Lepiej zbytnie niedowierzać obawie innych państw,dotyczącej jakiejkolwiek bądź wojny na Wschodzie a więcej zwracać uwagi na podróże Piłsudskiego dla "poprawy zdrowia" do Wilna, lub Grodna.-

Większe państwa obawiają się komplikacyj i wojny na Wschodzie,dlatego też trzeba utrzymywać wojsko na Litwie.Z chwilą likwidacji wojska na Litwie otwiera się możliwość jej okupowania bez wielkiego niebezpieczeństwa i komplikacyj,ponieważ nie obawiając się wybuchu wojny,większe państwa mogłyby się łatwiej ułożyć kosztem niepodległości Litwy.-

---

Polemika "Rytasa" z "Socjaldemokratą" w sprawie konieczności utrzymania liczniejszej armji.-

W "Rytasie" Nr.202 z 6/IX.r.b. ponownie ukazał się artykuł polemizujący z "Socjaldemokratasem" w sprawie utrzymywania wojska na Litwie w jego dawnej ilości.-Autor artykułu - L.Pietras - wysuwa między innemi następujące argumenty:

Jeżeli Litwa uzbroi 10% swego narodu,możemy się stać nawet niebezpieczni dla wroga nawet dużo liczniejszego.Jeżeli Polacy - bezwątpienia zawsze się noszący z myślą okupowania Litwy na to się odważą,to po części i dlatego,że się boją tej powszechnej wojny,którą wypadłoby prowadzić z litewskimi oddziałami,porozrzucanemi po obcym dla nich kraju.-

Nie można się również zgodzić z poglądem socjaldemokratów,że dziś nie grozi Litwie niebezpieczeństwo okupacji.Czy socjaldemokraci są w stanie zaręczyć,że po [illegible] litewskiego [illegible] Żeligowski nie wkroczyłby znowu,czy niebezpieczeństwo okupacji nie byłoby po dziesiątkach [illegible] gdyby Litwa [illegible] pozbawiona wojska.- I czy wreszcie niebezpieczeństwo [illegible] zmniejszy się od tej chwili,gdy [illegible] Czy mogą oni zapewnić,że Polacy [illegible] Wilno,nie zajęliby całej Litwy,gdyż ona nie miałaby [illegible] wojska.

"Socjaldemokratas" /N.25/ sądzi,że niebezpieczeństwo okupacji nie istnieje również dlatego,że takim zachciankom [illegible] przeciwstawi się również [illegible] ta pewność,która [illegible] z strony praktycznej można znaleźć podstawy do [illegible] przeciwnego mniemania.Stanowisko ZSSR,która krzywo [illegible] się na [illegible] nie przed [illegible] jakiekolwiek kosztowne [illegible] bez względu na ważkie [illegible] do obrony Litwy, [illegible] za sprawę tej ostatniej walczyć z Polską,lecz nawet wrazie, gdyby ZSSR stanęła do obrony Litwy,to czyżby "Socjaldemokratas" sądził,że w przyszłej wojnie - ZSSR powierzy pieczę nad niepodległością Litwy takim jej synom,którzy podczas walk zachowali się biernie - bo przecie mieliby być bez wojska.Sądzę,że byłoby to naiwne myślenie.Sami ochroniwszy Litwę przed Polakami bolszewicy nie bez racji w oczach całego świata ten kraj sobie przywłaszczyli.

Ciekawi byśmy byli wiedzieć,kto upewnił socjaldemokratów,że ze strony Polaków nie można teraz oczekiwać nowej okupacji? Można wprawdzie przypuścić,że wątpliwą jest rzeczą,aby Polska,jako państwo,zjawiła się na Litwie wypowiedziawszy wojnę i okupowała ją.Lecz któż zapewni,że Polska nie [illegible] Żeligowskiego,który [illegible] zbrojnie [illegible] państw,dotychczas jakiejkolwiek bądź wojny na Wschodzie [illegible] zwracać uwagi na pochód Piłsudskiego aby [illegible] do Wilna, lub Grodna.-

Większe państwa obawiają się komplikacyj i wojny na Wschodzie,dlatego też trzeba utrzymywać wojsko na Litwie.Z chwilą likwidacji wojska na Litwie otworzą się możliwości okupowania bez wielkiego niebezpieczeństwa i komplikacyj [illegible] się nie obawiając wybuchu wojny,większe państwa mogłyby się łatwiej ułożyć kosztem niepodległości Litwy.-

---

S m e t o n a o s t o s u n k u N i e m i e c d o L i t-
w y .-

"Lietuvis" Nr.35 z 3/IX.r.b. Artykuł p.t.:"Pożegnanie pos-
ła niemieckiego".- Streszczenie.-

Rosja i Niemcy wywierały i zawsze wywierać będą na
Litwę największy wpływ.Rząd litewski zawsze też powinien to mieć
mieć na uwadze.Ukształtowanie się stosunków politycznych na
Litwie zależy od tego,jakie stanowisko zajmie Litwa względem
Rosji i Niemiec.Nie mieszanie się w antyniemiecką i antyro-
syjską politykę jest najlepszą gwarancją niepodległości Lit-
wy.- W polityce światowej zresztą Litwa jako niewielkie pań-
stewko,nie może odegrywać większej roli.Natomiast w Europie
Wschodniej rola Litwy zależnie od rozumnej polityki rządu,mo-
że być wybitną.-

Stosunki Litwy z Rosją i Niemcami powinny być cowię-
cej przyjazne.Tymczasem dotychczas Litwa mało ujawniła w tym
kierunku aktywności.Litwa zbytnio ogląda się na opinję Anglji
i Francji.Dopiero w ostatnich czasach rząd litewski zdecydował
się na zawarcie paktu politycznego z Moskwą.-

Niemcy odegrywają w Europie Wschodniej rolę niemniej-
szą od roli Rosji.I same to doceniają.Świadczy o tem chociaż-
by fakt utrzymywania w państwach nadbałtyckich posłów nie zaś
konsulów niemieckich.Narazie jednak Niemcy pochłonięte regula-
cją swych stosunków z Europą Zachodnią,zachowują się na Wscho-
dzie pasywnie zadawalniając się jedynie pilną obserwacją sto-
sunków nadbałtyckich.Najwięcej bodaj interesują się Niemcy Lit
wą,z którą po za stosunkami ekonomicznemi,wiążą je niezałatwio
ne jeszcze kwestje polityczne.W pierwszym rzędzie sprawa Kłaj-
pedzka.Załatwienie tej sprawy przez Konferencję Ambasadorów
nie wystarcza.Przed Litwą i Berlinem leży jeszcze porozumienie
w tej sprawie.Głos niemiecki zawsze będzie przytem posiadał
jaknajwiększą wagę.Nieszczęściem Litwy jest zwracanie się w
sprawie Kłajpedy do Ligi Narodów i Berlina.Gdyby Litwa dosz-
ła do porozumienia z Berlinem,to w Lidze Narodów sprawa Kłajpe-
dy byłaby drobnostką.Niestety porozumienie dotychczas nie nastą
piło.Polityka litewska nieszczęśliwie ugrzęzła w Lidze Narodów.
W rezultacie nie znalazła Litwa w Lidze Narodów ani jednego
sojusznika.- Wychodzi na to,że Litwy nie posiada wytycznej,nie
jest dojrzałą do samoistnego życia politycznego.To też i pos-
łowie niemieccy w Kownie odpowiednio się w stosunku do rządu li
tewskiego zachowywali.Byli ostrożni,nader ugrzecznieni i nic
ponadto.Nawet w razie tarć Kowna z Kłajpedą nie wtrącali się
w te sprawy.Trzeci już z kolei poseł niemiecki /p.Schroetter/
opuszcza Kowno.Zachowywał się on podobnież jak i poprzednicy
pp.Olshausen i Schoenberg.- Wrazie drobnych nieporozumień mię-
dzy Litwą a Niemcami,śpieszył p.Schroeter skwapliwie je zatu-
szować.P.Schroetter widział doskonale brak wytycznej i kroczen-
nie poomacku rządu litewskiego.To też trzymał się na stronie.
Zapewne według wskazówek Berlina.-

Trudno orzec,czy z przyjazdem nowego posła zmieni się
stosunek Niemiec do Litwy.Być może, iż wejściu do Ligi Naro-
dów okażą Niemcy w państwach nadbałtyckich,a zwłaszcza w Lit-
wie większą aktywność.-

Kwestja wschodnia staje się dziś doniosłą.Rosja zdra
dza coraz większą w tej sprawie aktywność.Tymczasem Litwa
wciąż tkwi zachodniej nie zaś wschodniej orbicie.-

"L i e t u v a" o s t o s u n k u L i t w y d o W ł o c h.

"Lietuva" Nr.203 z 10/IX.r.b.Artykuł p.t.:"Litwa a Włochy"

Streszczenie;

Dnia 9/IX r.b. włoski minister pełnomocny p.Stranieri
wręczył Prezydentowi Republiki Litewskiej swe listy uwierzytel-

niające.P.Stranieri nie jest pierwszym posłem włoskim na Litwie Wszelako nominacja oznacza początek zacieśnienia się ekonomiczno-politycznych stosunków pomiędzy Litwą a Włochami.-

Włochy,jako jedno z mocarstw Ententy,odegrywają w polityce litewskiej wybitną rolę.Włochy między innemi figurują na akcie konwencji kłajpedzkiej.Naogół stwierdzić wypada,że Włochy przy każdej sposobności okazywały i okazują ~~dla~~ Litwie przychylność.-

Szlachetny naród włoski sam-stosunkowo niedawno wyzwolony z niewoli,lepiej niż jakikolwiek inny naród odczuć może nie dolę Litwy przepołowionej przez drapieżnego sąsiada linją demarkacyjną na dwoje.Litwa też na wzór włoskiej irredenty wyczekuje swego Garibaldiego.-

Wciąż rozwijają się też stosunki handlowe litewsko-włoskie.Pomimo oddalenia Włochy w handlu zagranicznym Litwy zajmują coraz poważniejsze miejsce.Należy się spodziewać,że z chwilą podpisania traktatu handlowego i uregulowania komunikacji stosunki ekonomiczne włosko-litewskie zacieśnią się jeszcze bardziej.-

Nie należy wreszcie zapominać o więzach kulturalnych łączących już oddawna Litwę z Włochami.Rzym,jako ośrodek katolicyzmu ściąga corocznie sporą liczbę pielgrzymów z Litwy.Pozatem też sporo artystów litewskich tradycyjnie odbywa krótsze czy dłuższe podróże do Włoch.

W samych zaś Włoszech posiada Litwa prawdziwie życzliwych przyjaciół wśród wybitniejszych sił intelektualnych.-Z całą też radością powitać Litwa winna wiadomość,że rząd włoski mianując p.Stranieri posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym na Litwę przyrzeka przejść do polityki aktywnej w stosunku do tej ostatniej.Niedługo też mianowany zostanie zwyczajny poseł włoski z rezydencją w Kownie.-

Wszystko to ~~niewątpliwie~~ niewątpliwie jest najlepszą gwarancją,że pomyślnie dotychczas kształtujące się stosunki ekonomiczno-polityczne pomiędzy Litwą a Włochami zyskują nowy,życiodajny impuls,z jeszcze większą dla obu krajów korzyścią.-

P r z y j ę c i e N i e m i e c d o L i g i N a r o d ó w.-

Korespondent "Vossische Ztg" w Genewie w związku z przyjęciem Niemiec do Ligi Narodów otrzymał od delegata litewskiego w Lidze,Sidzikauskasa,następujące wyjaśnienia:

Wstąpienie Niemiec do Ligi Narodów oraz współpraca ich w Lidze na stanowisku stałego mandatarjusza w Radzie,jest bezwątpienia wypadkiem,który dla wpływu,jaki będzie miał na stosunki mocarstw,związanych umową w Locarno znacznie wybiega po za zakreślone ramy stosunków przyjaznych,jakie od czasu wskrzeszenia Litwy istnieją w życiu politycznem Europy między Niemcami a Litwą.- Jako państwo sąsiadujące z Rzeszą,Litwa może się tylko cieszyć z tego wypadku,który ustanawia nową formę duchowego i politycznego współżycia między obu krajami.Ta forma współżycia przyczyni się do zacieśnienia stosunków gospodarczych,jakie utworzone są przez warunki geograficzne.Zwłaszcza zaś Litwa,jako członek olbrzymiego społeczeństwa ludzkości,cieszy się ze wstąpienia do Ligi wielkiego narodu,który w historycznym rozwoju duchowego naukowego i literackiego życia świata odegrał taką wybitną rolę.-Mam na myśli nietylko nieśmiertelną twórczość takich genjuszów jak Goethe, Kant,Schiller,Hälderlin,Lessing oraz całego legjonu ich współcześników,którzy ongi przekształcili całą społeczną i polityczną strukturę obu światów,lecz również tę niezwykle żmudną pracę licznych zrzeszeń w rozmaitych dziedzinach,która w drugiej połowie wieku XVIII usiłowała wznieść niemieckie przedsiębiorstwa na wyższy szczebel.Wpływ tych zrzeszeń aczkolwiek poszedł poniekąd w niepamięć,odegrał mimo to nadzwyczaj wydatną rolę w życiu owej epoki.-Czyż nie jest już obecnie jasnem,iż wielkie narody,które wycisnęły na cywilizacji niemieckiej piętno idealizmu,również na progu epoki pokoju,jaki nadchodzi,porywają się do czynu.Czyż nie widzimy,jak usiłują one otrząsnąć się z duchowego porażenia,które od wielu dziesiątków lat panowania materjalizmu i industrjalizacji trapią cały świat,a zwłaszcza Europę.-

[illegible]

Solidarny naród włoski [illegible] niedawno ... [illegible] jak żaden inny naród obecnie może ... Litwy [illegible] przez drapieżnego sąsiada linję demarkacyjną na drodze Litwa ... na wzór włoskiej irredenty wyrazu ... [illegible].-

[illegible] stosunki handlowe litewsko-włoskie. Pomimo oddalenia Włochy w handlu zagranicznym Litwy ... [illegible] pomyślnie ... się spodziewać, że z chwilą podpisania traktatu handlowego i uregulowania komunikacji stosunki ekonomiczne włosko-litewskie zacieśnią się [illegible].-

Nie mniej w wysokim stopniu [illegible] w kołach kulturalnych. [illegible] już oddawna Litwa z Włochami, a szczególnie ośrodek katolicyzmu [illegible] spora liczba pielgrzymów z Litwy. Pozatem ... artystów litewskich tradycyjnie odbywa krótsze czy dłuższe podróże do Włoch.-

W nowych zaś Włoszech posiada Litwa prawdziwie szczerych przyjaciół wśród wybitniejszych sił intelektualnych.- [illegible] też radością powitać Litwa winna wiadomość, że rząd włoski mianując p. Stranieri posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym na Litwie przyrzekł przejść do polityki aktywnej w stosunku do tej ostatniej. Niedługo też mianowany zostanie prawdopodobnie włoski przedstawiciel w Kownie.-

Wszystko to niezaprzeczalnie jest najlepszą rękojmią, że powolnie dotychczas kształtujące się stosunki ekonomiczno-polityczne pomiędzy Litwą a Włochami zyskują nowy, żywotny impuls, z czasem większe dla obu krajów korzyści.-

P r z y j ę c i e   N i e m i e c   d o   L i g i   N a r o d ó w

Korespondent "Vossische Ztg" w Genewie w związku z przyjęciem Niemiec do Ligi Narodów otrzymał od delegata litewskiego w Lidze, Sidzikauskasa, następujące wyznanie:

Wstąpienie Niemiec do Ligi Narodów oraz współpraca ich w Lidze na stanowisku stałego mandatarjusza w Radzie, jest bezwątpienia wypadkiem, który dla ... [illegible] ... stosunki mocarstw, związanych umową w Locarno znaczenie wybitne po za zakresem [illegible] ... [illegible] wy istnieją w życiu politycznem Europy między Niemcami a Litwą. Jako państwo sąsiadujące z Rzeszą, Litwa może się tylko cieszyć z tego wypadku, który ustanawia nową formę duchowego współpracy [illegible] ... do zacieśnienia stosunków gospodarczych, ... [illegible] warunki geograficzne. Zwłaszcza zaś Litwa, jako członek cywilizowanego społeczeństwa ludzkości, ... [illegible] do Ligi wielkiego narodu, który w historycznym rozwoju duchowym [illegible] i literackiego życia świata odegrał taką wybitną rolę. ... na myśli niezwykle niezmierzelną twórczość takich geniuszów jak Goethe, Kant, Schiller, Hölderlin, Lessing oraz całego legjonu ich współczesnych, którzy ... przekształcili całą społeczną i polityczną strukturę ... [illegible] ... lecz również to ... zasadne prace licznych ... rozmaitych dziedzinach, które w drugiej połowie wieku XVIII ... [illegible] niemieckie arcydzieła piśmiennictwa na swój sposób. ... [illegible] ... mimo to nadzwyczaj wydatną rolę w życiu owej [illegible] ... jest już obecnie jasnem, iż wielkie narody, które ... niemieckiej piętno idealizmu, również ... [illegible] ... porywała się do czynu. Czyż nie ... jak ... one ... się z duchowego porażenia, które od wielu dziesiątków lat panowania materjalizmu i indywidualizmu ... [illegible] cały świat, a zwłaszcza Europę.-

II. ŻYCIE GOSPODARCZE.-

Konferencja prasowa u Ministra Skarbu p. A. Rymki.-

We wtorek dn.31 sierpnia Minister Skarbu p.A.Rimka zaprosił przedstawicieli miejscowej prasy kowieńskiej,wobec których poruszył szereg aktualnych zagadnień z dziedziny finansowo-ekonomicznej.-

Szeroko uprawiane jest i wyrządza wiele szkody dla państwa przemytnictwo spirytusu z zagranicy /z Niemiec i z Polski/, wywołane znaczną różnicą cen spirytusu zagranicznego i krajowego,który jest blisko dwa razy droższy.To też przemytnictwo wowicie opłaca się nawet przy większem narażeniu się.Jest ono szczególnie szeroko praktykowane na morzu Bałtyckiem.Charakterystycznym jest tutaj pewien barometr przemytnictwa:np: gdy panują burze na Bałtyku dochody naszego skarbu natychmiast się zwiększają; zniżkę kursu złotego w Polsce znowuż spowodowało wzmożone przemytnictwo spirytusu polskiego.Walka z przemytnikami, którzy nawet ubezpieczają się na wypadek strat,jest bardzo trudna,zwłaszcza na morzu, gdzie nie mamy potrzebnych do tego okrętów.Jedynym radykalnym środkiem byłoby tutaj zmniejszenie akcyzy na spirytus,co też jest obecnie przedmiotem rozważań w Ministerstwie Skarbu.Bierze się jednak pod uwagę obawy,by przez to nie zwiększyć w kraju pijaństwa,zmniejszając jednocześnie dochody państwa,płynące od monopolu wódczanego.

Podatki wpływają do skarbu nie tak regularnie jak należy i jak to jest przewidziane w budżecie.Należy liczyć się z możliwością niedoboru dochodów celnych.Na zmniejszenie ich poniekąd ma wpływ przemytnictwo z drugiej zaś strony pokazało się że zwiększenie ceł,mające na celu ochronę przemysłu krajowego, nie zawsze dało pożądane wyniki.Np: powiększenie się cła na wina zagraniczne w celu protegowania miejscowej produkcji win owocowych,jak pokazuje obecnie praktyka,spowodowało wzmożony przywóz rodzynek,z których zaczęto wytwarzać wino.-

Mimo to obawiać się katastrofalnego zmniejszenia dochodów celnych niema podstawy.

W przyszłości bądź co bądź wypadnie poddać rewizji całą politykę celną, opierając ją na podstawach bardziej racjonalnych.-

Wśród nowych ustaw zaprojektowanych przez Ministerstwo Skarbu wypada wymienić uzupełnienie do odnośnego paragrafu Kodeksu karnego,mające na względzie pociąganie do odpowiedzialności sądowej za falsyfikowanie lnu.Jak dotąd karani byli na mocy prawa jedynie kupcy sprzedający falsyfikowany len,nie zaś jego wytwórcy.Pozatem gdy prawo ściga podrobianie wszelkich innych produktów,falsyfikatorów lnu jakoś ominęło.Obecnie więc luka ta będzie wypełniona.Zmniejszy się to falsyfikowanie i przyczyni się do podniesienia dobrego imienia litewskiego na rynku zagranicznym.-

Na zapytanie przedstawiciela "Dnia Kowieńskiego" jakie są perspektywy ekonomiczne w związku ze spodziewanym nieurodzajem p.Minister wyjaśnił, że naogół złego nieurodzaju spodziewać się nie należy.Nieurodzaj dotknął wprawdzie wschodnią część kraju,lecz na małych przestrzeniach,w innych zaś okręgach jak np: w Suwalszczyźnie,urodzaj wypadł bardzo dobrze.-

Natomiast ciężka sytuacja ekonomiczna może się okazać w przyszłym roku i to nie tyle z racji mniej pomyślnych zbiorów,ile w związku z brakiem kredytu oraz ciężka sytuacją podatkową i coraz wzrastającą trudnością regularnego płacenia podatków.Wogóle w przyszłym roku pod każdym względem wypadnie bardzo skurczyć się.- Radykalnie pomogłoby tutaj zaciągnięcie pożyczki.-Pożyczka umożliwiłaby szeroki ruch budowlany,który dostarczyłby zarobku wielu ludziom.Jednak uzyskanie pożyczki

obecnie jest możliwem na bardzo ciężkich warunkach,które staną się nowym ciężarem dla płatników podatku.Na taką więc pożyczkę kraj pozwolić sobie nie może.-

Tymczasem więc dla ulżenia sytuacji należy oszczędzać Zasadę największej oszczędności stosuje p.Minister przy obecnem opracowaniu budżetu na przyszły rok.-

Nawiązując do akcji oszczędnościowej rządu,przedstawiciel "Dnia Kowieńskiego" zagadnął p.Ministra w kwestji możliwości 2,5 miljonów kredytu na budowie mostu przez Wilję w Słobodzie.-

P.Minister wyjaśnił,iż kredyt taki prawdopodobnie nie będzie możliwy.Ludność Słobody powinna zwrócić się z tem do miasta,lub do prywatnych kapitalistów,którzy podjęliby się tego przedsiębiorstwa.-

Przygotowanie budżetu na przyszły rok postępuje szybko naprzód.Niektóre preliminarze jak np: Gabinetu Ministrów,Prezydenta już przeszły przez filtr Komisji Kontrolującej i Ministra Skarbu.-

Wprowadzenie monopolu tytuniowego pozostaje wciąż kwestją otwartą.Narazie nie jest ono możliwem ze względu na brak odpowiedniego aparatu organizacyjnego i wykwalifikowanych urzędników,pozatem niema obrotowego kapitału na jego wprowadzenie.-

Na zakończenie p.minister poruszył sprawę zerwanych rokowań finansowych z Kłajpedzianami.-

M i n i s t e r R o l n i c t w a o p o l i t y c e r o l n e j r z ą d u .-

Minister Rolnictwa dr.Krikszczunas w rozmowie ze współpracownikiem "Elty",oświetlił działalność Ministerstwa Rolnictwa i te zadania,jakie stawia sobie M-stwo,dążąc do wszechstronnego podniesienia kultury rolnej.-

Sprawy leśne.-

M-stwo dba o pilne strzeżenie lasu od zniszczenia.W tym celu uchwalono co roku ciąć tyle tylko lasu,ile wynosi przyrost roczny,a nawet cokolwiek mniej.Np: roczny przyrost lasów sięga 1.800.000 klm.,a wycinać uchwalono 1.400.000 klm. Robi się tak dlatego, iż Niemcy podczas wojny wycięli lasu dwa razy tyle,ile go przyrosło.Na rok przyszły projektowane są prace nad osuszaniem lasów.Przy pracy tej będą zatrudnieni bezrobotni; zostały już przeznaczone na ten cel odpowiednie sumy.Niedawno zmieniono porządek sprzedaży lasów.Ministerstwo w celu zaznajomienia z nim szerokich mas wydało na oddzielnych kartkach komunikat o nowoustalonym porządku kupna drzewa z lasów rządowych.-

By drzewo nie wzrastało w cenie i było dostępne dla rolników są rozpoczęte kroki ku utrudnieniu wywozu lasu zagranicę.W tym celu zostaną zwiększone cła na niektóre gatunki drzewa.Kupcom będzie sprzedawany tylko ten materjał,którego podczas dwukrotnych przetargów nie kupią rolnicy.-

Pomoc osadnikom.-

M-stwo zwraca wielką uwagę na położenie osadników i usiłuje możliwie dopomóc im do zagospodarowania się.Oprócz innych szeroko stosowanych środków pomocy i wsparcia odbywają się narady z M-stwem Skarbu co do zmniejszenia dla osadników podatków.Jednakże tymczasem nie można jeszcze nic powiedzieć co do wyników tych narad.-

Eksport produktów rolnych.-

W sprawie eksportu produktów rolnych M-ster oświadczył,iż dlatego nie posiadamy szerokich rynków zagranicznych dla naszych wytworów,że mało produkujemy,nie zaś z powodu złego gatunku naszych produktów.Słaby wywóz produktów rolnych jest spowodowany przez nieurodzaje kilku lat ubiegłych.Największe rynki zbytu naszych wytworów,to Niemcy, Anglja i Belgja. Najdrożej za produkty masło i sery płacą Anglicy,to też dąży się do wytwarzania produktów najodpowiedniejszych dla rynków angielskich.Co do gatunku wytworów mleczarskich należy przyznać,iż nie są one pierwszorzędne,a to dla tego,iż mleczarze nasi posiadają zbyt mało praktyki,rolnicy zaś nie dążą do tego, by dostarczyć do mleczarń mleka lepszego i czystszego.M-stwo Rolnictwa zajęte jest tą sprawą i naradza się z organizacjami rolniczemi co do wysłania zagranicę dla wyszkolenia fachowego kilku lepszych mleczarzy,by ~~[illegible]~~ po powrocie mogli wytwarzać odpowiednie dla większych rynków zagranicznych produkty.Co zaś do gatunku dostarczanego mleka,to agronomi prowadzą propagandę wśród rolników i udzielają im odpowiednich wskazówek.Z organizacją kontroli wywożonych produktów, należy zdaniem p.Ministra nieco poczekać,ponieważ nasze przetwory nie dosięgły jeszcze odpowiedniego stopnia doskonałości.Wrazie wprowadzenia ścisłej kontroli niektóre wywożone obecnie wytwory pozostałyby w kraju,coby bardzo ujemnie odbiło się na naszym eksporcie.Kontrola wywożonych produktów będzie wprowadzana stopniowo,przez kontrolowanie najpierw produktów,które dosięgły wyższego stopnia potem już innych.-

Prace nad osuszaniem.-

Szczególną uwagę p.Minister zwrócił na prace nad osuszaniem.W dziedzinie tej tyle jest do zrobienia,iż przy obecnych środkach finansowych i siłach technicznych można dokonać tylko drobnej części tej pracy.Koniecznem jest rozpoczęcie drenowania pól i łąk na szeroką skalę,jednak dziś M-stwo Rolnictwa z powodu braku środków nie może o tem nawet marzyć.Dokonywane kosztem M-stwa przez jego techników prace polegają tymczasem na kopaniu rowów magistralnych,umożliwiających osuszenie odrazu większych obszarów ziemi.Zamierzone jest utworzenie szkoły kulturtechników,specjalistów w dziedzinie osuszania,która ma przygotować potrzebne zastępy pracowników.Pozatem skarbowi ciężko jest udzielać kredytów na prace nad osuszaniem,to też zakłada się fundusz melioracyjny z którego pomocą prace te będzie można rozwinąć na szerszą skalę.-

Stacje doświadczalne.-

W preliminarzu M-stwa na rok przyszły przewidziane są pozycje na założenie centralnej i dwóch rejonowych stacji doświadczalnych.Ogółem w rozmaitych okolicach Litwy zamierzane jest założenie 6 - 8 rolniczych stacji doświadczalnych.-

Pomoc agronomiczna.-

W sprawie pomocy agronomicznej rolników p.Minister oświadczył,iż kwestją tą bardzo się zainteresowano,ponieważ agronomi powiatowi,rezydujący w miastach powiatowych,nie mogą utrzymywać ciągłych stosunków ze wsią.W tym celu cała Litwa została podzielona na 60 rejonów,z których każdy otrzymuje agronoma.Jest nadzieją, iż przy takiem zorganizowaniu sieci agronomicznej udzielanie pomocy agronomicznej będzie już połowicznie zadawalniające i wyda dobre owoce.Ze wzrostem liczby agronomów będzie zmniejszany obszar rejonów,a zwiększana ich liczba

Oświata rolna.-

W roku bieżącym zostaje założona jeszcze jedna niższa szkoła rolnicza w Kwieciszkach pod Marjampolem.Pozatem została opracowana ustawa o t.zw."zimowych niższych szkołach

rolniczych."Szkoły tego typu są nowością w Litwie".Obsługują one rolników pragnących nabyć wiadomości z dziedziny rolnictwa. Kurs - 5 miesięczny,podczas zimy,kiedy rolnicy mają najmniej zajęcia.Co do zakładania szkół p.Minister wątpi,czy można będzie uskutecznić to w roku bieżącym z powodu braku odpowiednich kredytów w preliminarzu M-stwa.Szkoły tego typu cieszą się powodzeniem w Europie Zachodniej.Są one bardziej pożyteczne niż zwykłe szkoły rolnicze.P.Minister sądzi,iż przyniosą one wiele korzyści naszemu krajowi.-

Przegatunkowanie ziemi.-

W obecnej chwili w całej Litwie jest dokonywana najbardziej aktualna dla rolników praca - przegatunkowywania ziemi Praca ta zaczęta na początku lata odbywa się na całym terytorjum państwa.Ponieważ jest ona dokonywana po raz pierwszy,daje się zauważyć brak praktyki,wobec czego nie można przewidywać kiedy ona zostanie ukończona.Bezwątpienia,wysokość udzielanych na ten cel kredytów może ją przyśpieszyć lub zatamować.-

Centra dworskie.-

Poruszając kwestję centrów dworskich,jako ognisk kultury i oświaty rolnej,p.Minister zaznaczył,iż zamierza się w przyszłości centrów dworskich sprzedawać mniej niż dotychczas. Znaczną część ich uchwalono wykorzystać dla potrzeb podniesienia kultury rolnej.Centra, które posiadają odpowiednie zabudowania będą oddawane do dyspozycji M-stwa Rolnictwa i Oświaty dla zakładania w nich szkół rolniczych lub ogólno-kształcących. Pozostała część centrów będzie wydzierżawiana poszczególnym osobom pod warunkiem,iż tak poprowadzą gospodarstwa,by były przykładem dla okolicznych rolników.Przez wydzierżawianie centrów rezerwuje się niejako obszary ziemi na nieprzewidziane tymczasem,lecz konieczne w przyszłości potrzeby rolne.-

Nadzielanie ziemią ochotników.-

W sprawie nadzielania ziemią ochotników wojskowych p. Minister zauważy,iż otrzymują oni wszędzie ziemię w pierwszym rządzie.- Jednakże zdaje się, iż w b. gubernjin suwalskiej i nieokupowanej części b.gub.wileńskiej część ochotników z powodu małej liczby dworów zostanie nie nadzielona.Gdzie indziej na Żmudzi zdaje się, że wszyscy,albo prawie wszyscy ochotnicy otrzymają ziemię.Pogłoski prasy opozycyjnej o odbieraniu od ochotników i wojskowych nadziałów ziemi, prawnie otrzymanych i należycie wykorzystywanych,nie mają żadnej podstawy.Zauważono, że niektórzy probują sprzedawać otrzymaną ziemię,innemi słowy zarabiać na tem.Nadzielona ziemia nie może być objektem sprzedaży.Daje się ją mogącym i pragnącym na niej pracować.Osoby, które usiłują ją sprzedać,są karane przez odebranie nadziału i pozbawiane prawa na otrzymanie ziemi gdziebądź po raz drugi.-

Budownictwo rolne.-

W celu budowy przez osadników i kolonistów odpowiednich dla kulturalnych gospodarstw zabudowań rząd zamierza w początku przyszłego roku wyznaczyć,przy każdym urzędzie agronomicznym dziesiętników budowlanych,którzy będą udzielali wskazówek odpowiednich przy budowie.Będą oni również prowadzili propagandę by rozpocząć budownictwo domów zdrowych dla mieszkańców,innych zaś zabudowań hygienicznych dla zwierząt.Przy obecnem położeniu ekonomicznem,kiedy osadnicy usiłują postawić jakąbądź chatkę, ani myśląc o nowożytnym budownictwie,zadanie dziesiętników będzie bardzo trudne.Rząd, a szczególnie M-stwo Rolnictwa dołoży starań,by umożliwić osadnikom i gospodarzom stawianie zabudowań kulturalnych i ogniotrwałych.-

---

Dokumenty własności dla osadników.-

W sprawie wygotowania dokumentów ~~dł~~ własności dla osób,które otrzymały nadziały ziemi,p.Minister oświadczył,że praca ta jest dokonywana w ten sposób,by w ciągu roku wydać do 16.000 dokumentów.Osadnicy,którzy dotychczas otrzymali ziemię, zostaną zaopatrzeni w dokumenty w ciągu 2 lat.Dokumenty są wydawane kolejno w porządku otrzymywania nadziałów ziemi.-

M i e j s c e   L i t w y   w   ś w i a t o w e j   p r o d u k c j i   r o l n i c z e j .-

"Lietuvos Ukis" tom IV Nr.8 /47/ z sierpnia r.b.

Międzynarodowy Instytut Rolny w Rzymie,zebrał dane dotyczące produkcji zbożowej w państwach nadbałtyckich w 1925 roku oraz obszaru zasianego.- Dane te przedstawiają się jak następuje / w tys. tonn i ha/.-

Żyto - Litwa - 663 tys. tonn - 542 tys. ha.-
Finlandja 347 tys.tonn, 234 tys.ha.
Łotwa - 315 tys.tonn, 150 tys. ha.
Estonja - 182 tys. tonn, 154 tys. ha.-
Pszenica - Litwa 143 tys.tonn, 112 tys. ha.-
Łotwa - 58 tys.tonn, 48 tys. ha.-
Finlandja 25 tys.tonn, 15 tys. ha.-
Estonja 21 tys.tonn, 20 tys. ha.-
Jęczmień - Litwa - 244 tys. ton, 205 tys. ha.-
Łotwa - 177 tys.tonn, 176 tys- ha.-
Finlandja - 140 tys. tonn, 109 tys. ha.-
Estonja - 115 tys.tonn, 114 tys. ha.-
Owies - Finlandja - 586 tys. ton, 434 tys. ha.-
Łotwa - 303 tys.tonn, 329 tys. ha.-
Litwa - 284 tys.tonn, 345 tys. ha.-
Estonja 126 tys. tonn , 150 tys. ha.-
Kartofle - Litwa - 1581 tys.tonn, 163 tys.ha.-
Łotwa - 750 tys.tonn, 79 tys. ha.-
Finlandja - 723 tys.tonn, 67 tys.ha.-
Estonja - 649 tys.tonn, 63 tys. ha.-
Len - Litwa - 83 tys. tonn, 81 tys. ha.-
Łotwa - 57 tys. ton, 78 tys. ha.-
Estonja 26 tys.tonn, 45 tys. ha.-
Finlandja - 16 tys.tonn, 5 tys. ha.-

Z powyższej tabelki wynika,że Litwa zajmuje wśród państw nadbałtyckich pierwsze miejsce pod względem produkcji zbożowej.Jedynie w produkcji owsa pierwsze miejsce przypada Finlandji,drugie zaś Łotwie.W 1925 r.wyprodukowała Litwa 663 tys tonn żyta,podczas gdy Finlandja,Łotwa i Estonja łącznie 844 tys. tonn.Pszenicy wyprodukowała Litwa w 1925 r. 143 tys.tonn, podczas gdy pozostałe trzy państwa nadbałtyckie zaledwie 104 ty tonn.Jęczmienia produkuje Litwa więcej niż Łotwa i tyleż mniej więcej co Finlandja i Estonja łącznie.Owsa produkuje Litwa tyleż mniejwięcej co Łotwa i połowę tego co Finlandja.Produkcja kartofli wynosi na Litwie tyleż mniejwęicej co łącznie produkcja Łotwy,Estonji i Finlandji.Produkcja lnu litewskiego podobnież.Z pośród 46-ciu krajów,produkujących kartofle zajmuje Litwa 16-ste miejsce,w światowej produkcji żyta - 10-te miejsce /z pośród 31 krajów/, w produkcji światowej lnu - 7-me miejsce /z pośród 36-ciu krajów/, a mianowicie po Argentynie,Rosji, Indji,U.S.A, Kanadzie i Polsce.-

P r z e m y s ł   b u r s z t y n o w y   n a   L i t w i e .-

"Lietuvos Ukis" t.IV Nr.8 /47/ z sierpnia r.b.Artykuł p.t

"W sprawie litewskiego przemysłu bursztynowego." Streszczenie.-

Fabryka bursztynu S.Gutmana w Połądze zakomunikowała niedawno Izbie Handlowej,że półurzędowa niemiecka spółka akcyj na kopalń Bursztynu "Preussische Bergwerks - u.Heutten.Aktiengeselschaft"Zweigniederlassung- Bernsteinwerke Koenigsberg" i. Pr." oświadczyła litewskim fabrykom bursztynów w Połądze i Kłajpedzie,że nie będzie odtąd dostarczała Litwie surowca bursztynowego.- W związku z tem litewskiemu przemysłowi bursztynowemu grozi upadek.Produkcja bursztynu w Prusach Wschodnich zmonopolizowana jest w rękach wzmiankowanej spółki niemieckiej.Jednym z największych odbiorców surowca bursztynowego z Prus Wschodnich jest Gdańsk.W 1920 r.np: importował Gdańsk z Prus Wschodnic 40,9 tonn bursztynu,podczas gdy Litwa /w 1924 r/ - zaledwie 5,8 tonny.Odmowa dostarczania bursztynu fabrykom litewskim tłumaczy się tem,że w Niemczech powstała ostatnio państwowa przetwórnia bursztynu "Staatl.Bernstein.Manufaktur",której chodzi o zniweczenie konkurencji litewskiej.-

Na Litwie istnieją cztery większe fabryki wyrobów bursztynowych:S.Gutmana w Połądze,Karpusasa w Kłajpedzie,Tauera i Friedmana w Kłajpedzie i Turmana w Kretyndze.-Pozatem istnieje około 10 drobnych przetwórni.W normalnych warunkach we wszystkich tych zakładach przemysłowych pracowało do 120 robotników.W ciągu roku przetwarzano na Litwie około 6 tonn bursztynu.Surowiec, jak zaznaczono sprowadzano z Królewca,pod warunkiem, że żadna z fabryk litewskich nie ma prawa kupować i przerabiać surowca zebranego czy wykopanego na Litwie.Surowiec ten skupowali agenci pruskich kopalń bursztynu.W ten sposób te ostatnie kontrolowały produkcję bursztynu na Litwie i dyktowały jej ceny.-

W związku z odmową spółki niemieckiej sprzedawania fabrykom litewskim bursztynu,litewska Izba handlowo-Przemysłowa zwróciła się do rządu z prośbą o porozumienie się z rządem niemieckim w sprawie zniesienia ograniczeń importu bursztynu z Prus Wschodnich.Sprzeciwia się to bowiem dyspozycjom niemiecko-litewskiego traktatu handlowego.Gdyby rząd niemiecki nie zgodził się na słuszne żądania litewskie w takim razie należałoby wydać analogiczny zakaz eksportu bursztynu z obszaru Kłajpedy do Prus Wschodnich i produkcję bursztynu na Litwie przekształcić na regalja państwowe.-

Nawiasem mówiąc rząd litewski zwracał się w całej tej sprawie do rządu niemieckiego lecz nie otrzymał dotychczas ~~na~~ odpowiedzi.-

Wywiad "Rytasa" z Prezesen Rady Banku Centralnego "Uk. Sajungi" p. Trimakasem.-

"Rytas" Nr.192. z dn.27/VIII.r.b. Streszczenie.-

Bank Centralny"Uk.Sajungi" jest instytucją wyłącznie kooperacyjno-kredytową,nie noszącą żadnego politycznego charakteru.Zadaniem Banku jest kredytowanie rolników,należycych do "Uk. Sajungi" jako do związku ekonomicznego nie zaś politycznego.- Stan Banku jest pomyślny.Wkłady wciąż się zwiększają.- Bank ma pokrycie w nieruchomościach /ziemia,lasy i t.p./ oraz w majątku swych członków,wartości 40 milj. ~~d~~ litów.- Bilans Banku wyraził się w sierpniu sumą 6,8 milj. litów czyli o 500.000 lit. więcej niż w lipcu r.b.-

Z działalności Banku Ziemskiego.-

W sprawie działalności Banku Ziemskiego "Elta" po zasięgnięciu informacyj podaje co następuje:

W ostatnich czasach Bank Ziemski zawalony jest podaniami o prolongowanie starych lub o udzielenie nowych pożyczek dla gospodarzy.Ze względu na to, że zbiory nie zostały jeszcze zrealizowane i gospodarze nie mają pieniędzy,Bank prolonguje udzielone im pożyczki.-

Intensywność pracy i niezwłoczne załatwienie spraw bieżących po uporządkowaniu zaległych staje się naczelnem zadaniem pracy Banku.Przejrzano różne deklaracje o pożyczki,zaległe od marca 1925 r.Wogóle administracja musiała dobrze przysiedzieć fałdy zanim dopięła tego,iż obecnie orzeka co do deklaracyj zgłoszonych w sierpniu.Również została rozpatrzona większość podań od Kłajpedzian.-

Deklaracje o pożyczki są rozpatrywane po kolei,robi się jednak wyjątki dla osadników,pogorzelców,dla gospodarzy, u których padły zwierzęta,wydając takim pożyczki tego samego dnia.-

Pożyczki są udzielane proszącym o nie osobom lub organizacjom bez względu na ich charakter oraz bez żadnych protekcyj ~~exx~~ bądź sympatyj..Zasada ta nie była uprzednio utrzymaną w całej rozciągłości:organizacjom przychylnym,grupom rządzącym wydano około 2.171.000 litów,organizacjom zaś samodzielnym,apolitycznym,lub o kierunku przeciwnym 987 ~~lit~~ tysięcy litów.- Niewątpliwie ten nienormalny stan rzeczy zostanie usunięty przez odpowiednie uporządkowanie wydanych pożyczek.Ponieważ Bank Ziemski posiada wiadomości,iż niektóre drobne banki i inne instytucje kredytowe niezupełnie właściwie korzystają z uzyskanych przez nie kredytów,Bank Ziemski przeprowadza we wszystkich bez różnicy tego rodzaju instytucjach gruntowną rewizję i stawia jednakowe wartości wszystkim bankom.-

Dotąd bankom drobnego kredytu i instytucjom kredytowym wydano ogółem 2.298.000 litów.Suma ta w przyszłości ma być zwiększona.Bank Ziemski stawia tym zakładom warunek,aby nie pobierały więcej niż 90% od wydawanych krótkoterminowych drobnych pożyczek.-

Od dnia 1 stycznia 1927 roku przewiduje się rozwinięcie działalności Banku w tym kierunku,aby wszystkie uprzednio asygnowane przez Ministerstwo Rolnictwa kredyty na zapomogi dla drobnych gospodarzy zostały przekazane do kompetencji Banku. Zostaną również przekazane takie sprawy,jak wspieranie osadników,fundusz meljoracyjny i in.-

Na przyszły rok na cele popierania i podnoszenia poszczególnych gałęzi rolnictwa,mają być asygnowane kredyty,które zatwierdzi walne zgromadzenie Banku.Przy tego rodzaju sposobie p podziału sum plan i program Banku Ziemskiego będzie ściśle związany z programem i planem prac Ministerstwa Rolnictwa oraz działalnością odpowiednich organizacyj.-

O tem w swoim czasie zostanie zakomunikowane wszystkim organizacjom,aby zastosowały swą działalność do kredytów, których Bank będzie mógł udzielić.W ten sposób zostanie uregulowane kredytowanie różnych organizacyj rolniczych,jak mleczarni i innych,co w przeszłości stwarzało wiele trudnych do załatwienia precedensów.Np: jakaś mleczarnia ze swej inicjatywy,bez programu pracy,bez porozumienia z Bankiem ziemskim zaczyna budować nowy lokal i gdy budowa zostaje doprowadzona do połowy zwraca się do Banku z prośbą o kredyty na dokończenie.Bank, który nie przewidywał takiego żądania w takich wypadkach bywa w trudnem położeniu.Z tego też powodu w przyszłości przewiduje się szczegółowy program wspierania i kredytowania rolnictwa.-

Prócz tego zamierza się zorganizowanie przy Banku Ziemskim wydziału hipotecznego i wydawanie listów zastawnych.-

Projekt wydziału hipotecznego już został opracowany: Bank Ziemski wielkich wpływów w pierwszym roku nie spodziewa się,jednak przypuszcza, iż uda się zrealizować na sumę 1 miljona litów.Spodziewanem jest również,iż na zasadzie listów zastawnych będą mogły wnieść pieniądze niektóre instytucje,rozporządzające wolnemi sumami,jako fundusz emerytalny,państwowy urząd ubezpieczeń i in.-

W celu przyciągnięcia wkładów do Banku zostanie podniesiona stopa procentowa.Ze sumy na rachunku bieżącym procent będzie dwakroć większy niż dotąd,za terminowe zaś wkłady dłuższe niż 1 rok będzie się płacić 6%.-

Stosunki Banku z gospodarzami zwracającymi się o pożyczkę,są tak uregulowane,iż podania o pożyczki i udzielanie ich załatwia się pocztą,nie wymagając przybycia do Kowna.-

Sposób ten znajduje coraz szersze zastosowanie i jest bardzo dogodny, gdyż oszczędza gospodarzom wydatków, związanych z podróżą do Kowna. Różne nieporozumienia i zwłoki często wynikają stąd, iż proszący o pożyczki nie mają na swoje imię dokumentów o własności, zapisanych do ksiąg o przyznaniu ziemi i rejestrów hipotecznych. Sprawa ta mogłaby być unormowana, jeżeliby sami gospodarze potroszczyli się o uporządkowanie dokumentów własności, nie czekając, nim będzie potrzebna im pożyczka.-

Ruch towarów pomiędzy Łotwą, Litwą a Polską.-

"Litauische Rundschau" Nr.204 z 11/IX.r.b.

Zarząd Kolei Litewskich wyraził w swoim czasie Głównej Dyrekcji Kolei Łotewskich zgodę na to, ażeby wagony towarowe z Polski i do Polski na stacjach Zemgale, Grzywa i Abele traktowane były na równi z wagonami kursującemi pomiędzy Łotwą, Litwą a Niemcami. W ostatnich dniach jednak, jak donosi "Rygasche Rundschau", Zarząd Kolei Litewskich stanowisko swe zmienił /zdaje się, że na skutek odbytej właśnie w Warszawie łotewsko-polskiej konferencji kolejowej/ i żąda obecnie, ażeby towary, przeznaczone dla Polski przeładowywane były na łotewskiej stacji pogranicznej Grzywa do wagonów litewskich. Wyjątek stanowiłyby jedynie towary osób i organizacyj prywatnych. Towary takie przyjmowane byłyby bez przeładowywania. Nader ożywione stosunki handlowe pomiędzy firmami łotewskiemi i polskiemi doznają dzięki tym ograniczeniom jedynie uszczerbku. Poza stratą czasu bowiem wynikną również poważne straty materjalne, gdyż przeładowywanie kosztować będzie conajmniej 15 łatów od wagonu. Jak donoszą, w sprawie tej odbędą się jeszcze pomiędzy dyrekcjami Kolei Polski, Łotwy i Litwy, układy.-

Strajki na Litwie.-

"Lietuvos Ukis" Nr.8 /47/ tom IV z sierpnia r.b. Streszczenie:

W ostatnich czasach odbyło się na Litwie kilka strajków fabrycznych. Motywem zasadniczym ich były żądania robotników podwyższenia płac. Strejkowały następujące fabryki: 1/ fabryka tektura "Bekara". Strajk trwał od 22 czerwca do 16 lipca r.b. Robotnicy otrzymali podwyżkę gaży o 15-20%. 2/ cegielnia p. Janawicziusa w pow. Szawelskim. Strajk trwał od 28 czerwca do 10 lipca r.b. Robotnicy uzyskali podwyżkę płac o 10-15%. 3/ fabryka mydła w Szawlach. Strajk trwał od 5 do 12 lipca r.b. Robotnicy uzyskali pewną podwyżkę płac. 4/ fabryka wyrobów ze skóry "Livela" w Szawlach. Strajk trwał od 8 do 9 sierpnia. Robotnikom podwyższono płace. 5/ fabryka wyrobów ze skóry "Nemunas" w Szawlach. Strajk trwał od 10 sierpnia r.b. Robotnicy w liczbie 80 domagają się od administracji fabryki przestrzegania przepisów ustawowych /8-godzinny dzień pracy, nieużywanie młodzieży i słabych do ciężkiej pracy i t.p. 6/ młyn i tartak w Janowie. Strajk trwał dwa dni. 7/ cegielnia Palemonas. Strajk trwał 3 dni. 8/ fabryka mebli "Universal". Strajk trwał 4 godziny. 9/ fabryka Tilmansa w Kownie. Strajk trwał godzinę.-

Inspektorzy pracy otrzymali polecenie baczniejszego śledzenia stosunków pomiędzy pracodawcami a robotnikami i natychmiastowej ingerencji pojednawczej.-

Jest więc nadzieja, że strajki na przyszłość nie będą się na Litwie powtarzały.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

Wywiad "Eltv" z Ministrem spraw wewnętrznych.-

Minister spraw wewnętrznych p.Pożela w rozmowie z przedstawicielem "Eltv" dotknął szeregu aktualnych spraw.-

Bezrobocie.-

W celu uregulowania kwestji bezrobocia na całem terytorjum Litwy w lipcu został wydany odpowiedni okólnik do samorządów.W danej chwili w całej Litwie jest nie więcej niż 1500. bezrobotnych,którzy są zatrudnieni przy robotach publicznych. Obecnie są prowadzone następujące roboty publiczne:w Kownie - osuszanie Zielonej Góry,w Poniewieżu - brukowanie ulic,w Taurogach - kopanie rowów dla osuszenia miasta,w Wiłkomierzu - osuszanie.Ostra niegdyś kwestja bezrobocia w Szawlach została już rozwiązana.Przeciętnie bezrobotnym wypłaca się dziennie po 5 litów.Za lipiec sierpień do dnia dzisiejszego samorządy wydały na roboty publiczne 250.000 lit.Po zakończeniu prac sezonu letniego oczekiwane jest zwiększenie liczby bezrobotnych, która w Kownie dosięgnie prawie 3000.na prowincji zaś przewyższy 4000.Znaczniejsza ilość bezrobotnych będzie w Wiłkomierzu, Szawlach,Poniewieżu,Kibartach i Rosieniach.Już są przedsięwzięte środki,by bezrobotni znaleźli zatrudnienie na zimę.Organizowane są na sezon zimowy odpowiednie roboty.Kowieński Zarząd Miejski np: otrzymał 100.000 lt. na zakup materjału dla przeprowadzania kanalizacji i wyrobienia rur betonowych.W Poniewieżu będzie kontynuowane brukowanie ulic.W Rosieniach jesienią bezrobotni będą zbierali kamienie,zimą zaś rozszczepiali takowe pod dachem.Stłuczone kamienie będą użyte przy brukowaniu ulic.-

Strajki.-

Nie mogę pominąć milczeniem smutnych incydentów 1-go września kiedy niektórzy strajkujący robotnicy zostali w Kownie i Janowie otoczeni,a nawet zaczepieni przez policję,wówczas, gdy robotnicy sprzeciwiali się wydostawaniu ze składów towarów przez właścicieli.Uważam,iż w przyszłości podobne zajścia są niedopuszczalne.Są tu winni robotnicy,którzy po wybuchu strajku przywłaszczyli sobie prawa monopolu na cudzą własność.Lecz bardziej winni są właściciele i ich administracja.Zgodnie z poleceniem Ministerstwa po wybuchu strajku w jakiembądź przedsiębiorstwie inspekcja pracy winna niezwłocznie jąć się pośrednictwa pomiędzy stronami.Musi ona przestrzec strony, by dopóki trwa jej pośrednictwo powstrzymały się od wszelkich kroków,mogących przeszkodzić pokojowemu załatwieniu konfliktu i nie uczyniły nic takiego co może zaostrzyć spór.Policja wówczas,gdy obecny jest przedstawiciel rządu,inspektor pracy,mieszać się nie może. Za sytuację strajku odpowiada bowiem inspektor pracy.Nie wiem o takim wypadku, by inspekcji pracy nie powiodło się pogodzić strony.Mogę stwierdzić,iż w czasie strajku najbardziej destrukcyjnie wpływają właściciele.Niezawsze wykonują oni polecenia inspekcji pracy.Często zaczynają wywozić towar z fabryki czy składów,chociaż niema koniecznej potrzeby puszczania tego towaru na rynek.Takie postępowanie nie może nie utrudnić położenia strajku.Miało to również miejsce w wypadkach 1-go września.Inspekcja pracy nie wykazała tym razem dostatecznej energji dla powstrzymania robotników i właścicieli od destrukcyjnych kroków.W przyszłości to się powtórzyć nie może.Jeżeli inspekcja uważa,iż jej pośrednictwo jest bezowocne,winna się usunąć,przestrzegając,że za stosowanie gwałtu każdy odpowie zgodnie z prawem.Jednak policja nie wykazuje dotąd potrzebnego taktu podczas strajku.Dopóki inspektor pracy nie odmówił pośrednictwa, policja nie ma nic do roboty.Jeżeli zaś wypada jej wystąpić,to robi ona to nieodpowiednio,gdzie wystarcza jednego,dwuch policjantów,albo dobrego przekonywującego słowa naczelnika,tam operuje cały oddział,usiłując likwidować zajście nie pokojowo, lecz siłą.W takich wypadkach nie obchodzi się bez gwałtu:popy-

[illegible]

III. [illegible]

W y w i a d [illegible] z [illegible] I n s p e k t o r e m   p r a c y [illegible]

[illegible] inspektor pracy [illegible] w rozmowie z przedstawicielem [illegible] aktualnych [illegible].-

Bezrobocie.-

W celu unormowania kwestii bezrobocia [illegible]

[illegible]

Strajki.-

Nie mogę pominąć milczeniem smutnych incydentów [illegible] strajkujący robotnicy zostali w Kowni[e] [illegible] przez policję, wówczas, [illegible] wydostawania ze składów towa[rów] [illegible]

[illegible]

chają,trącają,biją.Zdarza się i bezpośrednie naigrywanie się z obywatela;aresztowanego prowadzą do rewiru z kajdankami na ręku.Policja nie powinna zapominać,że tam,gdzie ma miejsce gwałt,jest ona organem rządowym.Kto tego nie rozumie zostanie usunięty.Już się wyjaśniło,że naczelnik policji powiatu kowieńskiego i naczelnik I rewiru policyjnego miasta Kowna nie będą mogli pozostać na stanowiskach oraz,że należy przejrzeć skład personalny policji kowieńskiej,na ile odpowiada ona swoim obowiązkom.-

Emigracja robotników.-

Trudno powiedzieć,ile robotników emigruje co rok z Litwy na roboty sezonowe,gdyż dotychczas kwestja organizacji bezrobotnych i naogół pracy nie była na całem terytorjum Litwy regulowana.Obecnie zgodnie ze wspomnianym powyżej okólnikiem samorządom zostało polecone organizowanie giełd pracy,których dotychczas było tylko trzy:w Kownie,Wiłkomierzu i Szawlach i które pracowały na własną odpowiedzialność,a działalność ich nie była uzgodniona.Po zorganizowaniu giełd pracy na miejscach będzie można założyć centralną,ogólno-litewską giełdę pracy. Wtedy nietylko organizację robót publicznych,lecz również emigrację będzie można odpowiednio regulować.Ogólnie biorąc można przypuszczać,że na sezonowe roboty emigruje z Litwy około 3000 ponieważ zimą pojawia się taka liczba,wracających z Łotwy i Niemiec,gdzie przez lato pracowali u rolników.-

Finanse samorządów.-

Sytuacja finansowa samorządów jest wprost nieznośna. Z powodu braku środków pozostało nieremontowanych 65 i niezbudowanych nowych 122 mostów.Na dokonanie tego trzeba 5.596.088 lt. których M-stwo Spraw Wewnętrznych nie posiada.Na wzmocnienie sytuacji finansowej Samorządów przez lipiec wydano 411.000 lit.

Prawa samorządów.-

Został opracowany projekt zmiany ustawy o samorządach który już jest rozważany przez niektóre frakcje sejmowe.Będzie on omawiany również na zjeździe samorządów i około 25 b.m.zostanie z odpowiedniemi poprawkami przesłany do Gabinetu Ministrów.Opracowano również zmianę ustawy o podatkach samorządowych.Dotychczas prasa zagraniczna nie była informowana o działalności naszych samorządów.Obecnie są robione starania,by lukę tę zapełnić.Prowadzona jest korespondencja z jednem z najznaczniejszych niemieckich organów samorządowych "kommunalwirschaft" z prośbą,by redakcja poświęciła jeden numer pisma wyłącznie życiu samorządów na Litwie.Usiłuje się również informować odpowiednio organy samorządowe innych państw.-

"L i e t u v i s" o e k o n o m i c z n y m s t a n i e L i t w y .-

"Lietuvis" Nr.34 z 27/VIII.r.b.Uwagi p.t.:"Symbole naszego życia".Streszczenie:

Po głównej arterji Kowna "Laisves Aleja" wloką się z szybkością żółwia rozklekotane "konki" /konne tramwaje/,zaprzęgnięte w bzdne szkapy.Pasażer trząść się musi na tym wehikule całe godziny zanim przybędzie z dworca do placu "Białego Łabędzia."Konka" króluje.To obraz Litwy dzisiejszej.Wszystkie śruby i części konki dygocą,skrzypią,grożąc lada chwila rozwaleniem się.To polityczno-społeczne życie Litwy.Słychać w nim żółwi rytm i dygocący klekot "konki".Żadne kółko tego życia nie obraca się gładko.Europa goni naprzód.Elektryczność jest na jej usługi.Litwa wlecze sie na donkiszotowej szkapie.Dognać Europę? Czyż aby nie sen?.-

Jeden spogląda na różaniec i święte szkaplerze.Drugi wciąż zwraca się ku Wschodowi,gdzie błyszczy gwiazda Marksa.Trzeci wytężą wzrok ku dalekiej Argentynie,Brazylji,Francji.To Litwini.Żaden z nich nie chce patrzeć na rodzinną ziemię.Nikt z nich nie szuka Litwy.-

Państwo potrzebuje wiele gmachów.Rząd gmachy buduje. Zaledwo pokryto dach już się przystępuje do remontu fundamentów. Gmach budowano naoślep,bez placu.Cała Litwa kroczy gdzieś naoślep,poomacku.Nie widać żadnego planu.Uniformy urzędnicze się zmieniają jak damskie pończochy,ustawy się zmieniają,niczem nastrój podlotka.Zbudowane wczoraj koleje i gmachy,dzisiaj się remontują.Wciąż jeszcze brak podstawy,na której państwo litewskie stać mogłoby bez chwiania.się.-

"Lit. Rundschau" o możliwości upadku gabinetu Sleżeviciziusa.-

"Lit.Randschau" N.208 z 16/IX.r.b. Artykuł p.t."Przeszkody na drodze".Streszczenie.-

Gdyby w chwili obecnej zarządzono na Litwie nowe wybory do Sejmu,to nie wypadłyby one dla "liaudininków" pomyślnie.Swiadomość tego przenika nawet samych "liaudininków",o czem najlepiej świadczy zachowanie się ich na wiecach ludowcowych z dni ostatnich.Uczestnicy wieców wyraźnie zwykle zaznaczają,że niepożądaną dla nich byłaby na danym wiecu obecność ktoregokolwiek z członków Centralnego Komitetu V.L.I to ma być więzią pomiędzy centrum a peryferjami.Stanowisko tych ostatnich budzi w partji centralnej łatwo zrozumiałe zaniepokojenie,zwłaszcza,jeżeli się weźmie pod uwagę,że "krikszczioniowie" rozporządzają stałym i pewnym kontygentem wyborców wśród kobiet i ~~xxx~~ licznemi,dobrze zorganizowanemi związkami kościelnemi.-

Wprawdzie trudno się spodziewać,aby "krikszczinoowie" pomimo całej swej organizacji mogli liczyć na sukces.Lepsze widoki miałaby przed sobą "Darbo Federacja",której radykalizm mógłby dla niej pozyskać głosu komunistów.-Moskwa wciąż bowiem zdawała i ~~xxxx~~ zdaje sobie sprawę,że radykalizm o wszelkiem zabarwieniu,nie wchodząc nawet do programu komunistycznego jest jednak wodą na młyn dla jej zamierzeń.Główny sukces osiągnęłaby prawdopodobnie atoli Partja Rolników p.Aleksy oraz "tautininkowie" p.Smetony.Jakby się przytem przedstawiał los partji socjaldemokratów?.Aby odpowiedzieć na to pytanie należy zdać sobie pobieżną przynajmniej sprawę z obecnej sytuacji politycznej na Litwie,na krótko przed nową sesją sejmową.

Jakie są wewnętrzne przyczyny szybkiego rozczarowania i niezadowolenia z Gabinetu p.Sleżeviciziusa?Przy uważnem wsłuchaniu się w głosu z obozu chadeckiego,daję się zauważyć pewną stałą,wewnętrzną pewność,że ludowi socjaliści szybko zrażą do siebie nastroje ludności.Pewność tę dostrzega się zresztą nietylko w sferach chadeckich.Jednocześnie klerykałowie toczą zajadłą podziemną walkę prasową z nowym rządem i sejmem.Poszczególne fazy tej walki uchodzą wprawdzie uwagi,lecz decydująca chwila zbliża się już najwyraźniej.Pomiędzy innemi charakterystycznym objawem tego są artykuły prasy urzędowej z dni ostatnich ostro nastrojone przeciwko Kłajpedzie.Zachodzi więc uderzająca analogja pomiędzy tym wybuchem szowinizmu,a identycznemi atakami prasy urzędowej z czasów,kiedy gabinet p.Bistrasa już się chwiać zaczynał.Tu właśnie ma być ów punkt zwrotny,decydujący.W kierowniczych kołach mniejszości niemieckiej na Litwie utrwalać się zaczyna przekonanie,iż dopomogły one do dojścia do władzy rządowi,który obecnie codzień niemal na Kłajpedę i Niemców gwałtownie a jednostronnie,a jednocześnie niesłusznie bez cienia uzasadnienia napada.- Niemiecka mniejszość narodowa łatwo stąd mogłaby wyciągnąć odpowiednie wnioski.-

Powracając do sytuacji partji social-demokratów,spostrzega się,iż tkwi ona niby w kleszczach między sprzymierzeńcami z koalicji a lewymi radykałami.Ministrowie z partji socjal-

Jeden z [illegible] tłumiec i świeży szkaplerz [illegible] wciąż zwraca się ku Wschodowi, gdzie bywszy związany [illegible] wyrwany ku dalekiej Argentynie, Brazylji, Francji. Te Litwini żaden z nich nie chce patrzeć na rodzinne ziemie. Nikt z nich nie nazwę [illegible] powróci.

[illegible] wiele [illegible] Zaledwo po kilkunastu latach zaczęto przystępować do [illegible] fundamentów, budowano więc [illegible] bez planu. Dalej Litwa, której [illegible] poszczególne [illegible] domu. Nie widać żadnego planu. Uniformy [illegible] zmieniają się tak samo jak często ustawy [illegible] zmieniane [illegible]. Zbudowane wczoraj [illegible] zmiany, dzisiaj [illegible]. Wciąż jeszcze brak podstawy, na której państwo litewskie stać mogłoby bez chwiania się.-

"Lit. Rundschau" o możliwości upadku gabinetu Sleževičiusa.

"Lit. Rundschau" N.208 z 16/IX r.b. Artykuł p.t. "Przeszkody na drodze". Streszczenie.-

Gdyby w chwili obecnej zarządzono na Litwie nowe wybory do Sejmu, to nie wypadłyby one dla "liaudininków" pomyślnie. Świadomość tego przenika nawet samych "liaudininków", o czem najlepiej świadczy zachowanie się ich na wiecach ludowców z dni ostatnich. Uczestnicy wieców wyraźnie zwykle zaznaczali, że niepożądana dla nich byłaby na danym wiecu obecność któregokolwiek z członków Centralnego Komitetu V.L.I. to ma być wiejskie centrum a przywódcami. Stanowisko tych ostatnich w partji centralnej łatwo zrozumieć z [illegible], jeśli się weźmie pod uwagę, że "krikszczionowie" rozporządzają stałym i pewnym kontyngentem wyborców wśród włościan, i [illegible] dobrze zorganizowanej związkami kościelnemi.

Wprawdzie trudno się spodziewać, aby "krikszczionowie" pomimo całej swej organizacji mieli liczyć na sukces, dopóki mieliby przed sobą "Ūkininkų Federacija", której [illegible] mógłby dla niej pozyskać głosu komunistów.- Moskwa wciąż [illegible] i zdaje sobie sprawę, że radykalizm a [illegible] zatrwieniu, nie wchodząc nawet do programu komunistycznego, jest jednak woda na młyn dla jej zamierzeń. Główny sukces osiągnęłaby prawdopodobnie stoi Partja Rolników p. Aleksy oraz "tautininkowie" p. Smetony. Jakby się przytem przedstawiał los partji socjaldemokratów? Aby odpowiedzieć na to pytanie należy zdać sobie pobieżną przynajmniej sprawę z obecnej sytuacji politycznej na Litwie, na krótko przed nową sesją sejmową.

Jakie są wewnętrzne przyczyny szybkiego rozczarowania i niezadowolenia z gabinetu p. Sleževičiusa? Przy uważnem wsłuchaniu się w głosy obozu chadeckiego, dało się zauważyć [illegible] wewnętrzne [illegible] że ludowi socjaliści szybko [illegible] tylko w sferach chadeckich. Jednocześnie [illegible] podjęli walkę prasową z nowym rządem i sejmem. Poszczególne fazy tej walki uchodzą wprawdzie uwagi, lecz [illegible] ubiła się już najwyraźniej. Pomiędzy [illegible] charakterystycznym objawem tego są artykuły prasy urzędowej [illegible] ostro nastrojone przeciwko Kłajpedzie. [illegible] pomiędzy tym [illegible] z czasów, kiedy [illegible] zwrotu [illegible] na Litwie [illegible] Niemców [illegible] odpowiednie wnioski.-

Powracając do sytuacji partji socjal-demokratów, spostrzega się, iż [illegible] a lewymi radykałami [illegible] ministrowie z partji socjal-

demokratów: spraw wewnętrznych i oświaty, znajdują się również w sytuacji nie do pozazdroszczenia. Czy partja socjaldemokratów ratować się będzie przez przerzucenie się do opozycji? Trudno na to odpowiedzieć. Krok taki mógłby pociągnąć za sobą nowe wybory.-

Wobec tego wszystkiego we wszystkich obozach są ludzie, żywiący w głębi duszy nadzieję, że frakcja Kłajpedzian będzie tą, która podłoży lont pod gotowy już ładunek prochu. Byłby to doniosły punkt zwrotny. Kłajpedzianie braliby przez to na siebie wysoką odpowiedzialność. Z kwestją tą bowiem wiąże się paląca potrzeba rozstrzygnięcia konfliktu polsko-litewskiego oraz scharakteryzowana powyżej napięta sytuacja wewnętrzna w całym kraju.-

"Krikszczioniowie" aż nadto wyraźnie wykazują chęć przeciągnięcia frakcji Kłajpedzian na swoją stronę, a przynajmniej pragnęliby wstąpienia Kłajpedzian z koalicji. Sprawa ta jednak nie jest narazie zdecydowana.

Sympatyka Litwy boleć musi w tem wszystkiem fakt, że między ogólnemi nastrojami europejskiemi a nastrojami na Litwie nie widać najmniejszej łączności. Zamiast łagodzenia i zacierania różnic i sprzeczności, jak się obecnie do tego w Europie dąży, na Litwie - przeciwnie - stosunki coraz bardziej się zaogniają.-Cierpliwości jednak, słońce wstające w Genewie, Berlinie, Paryżu, Londynie rzuci i na Litwę trochę światła.-

"Rytas" przeciwko polityce Ministra spraw wojskowych.-

"Rytas" N.208 z 16/IX.r.b. Artykuł p.t.: "Wojsko a polityka".

Streszczenie.-

Deklaracja gabinetu p. Sleżeviczaiusa wyraźnie głosi, że armja winna być apolityczna, gdyż broni interesów nie partji a całego narodu. Zresztą sama organizacja armji jako taka wymaga apolityczności. W armji litewskiej jednak wbrew deklaracji p. Sleżewicziusa, zasada apolityczności nie jest obecnie utrzymana. Nowy minister obrony krajowej mjr. Papeczkys od samego początku swego urzędowania zadał kłam tej zasadzie, przedewszystkiem dając dymisję szefowi sztabu generalnego gen. Ladygdze. Motywem tego miało być niezadowolenie pewnych oficerów z gen. Ladygi. Mjr. Papeczkys zapomniał jednak o tem, że o degradacji czy dymisji oficera decydować może wyłącznie jego zwierzchnik bezpośredni, nie zaś koledzy, a tembardziej podwładni. Nawet w wypadku, gdyby niezadowolenie z gen. Ladygi faktycznie istniało, to nie powinni by oni tego wyrażać. Tymczasem je wyrazili, jak dowodzą słowa samego mjr. Papeczkysa.- Dalej mjr. Papeczkys nie miał prawa opierać się na głosie "niezadowolonych", gdyż statut dyscyplinarny nakazuje tych ostatnich właśnie pociągać do odpowiedzialności sądowej. Postępek mjra Papeczkysa jest tedy pierwszym krokiem podkopującym zasady dyscypliny wojskowej i wprowadzającym do wojska dowolny system wyborczy. Innemi słowy mjr. Papeczkys usłuchał woli "niezadowolonych" i pozwolił jej na dyktowanie warunków. Tem samem do wojska zakradła się polityka.-

Dalszy ciąg rządów mjr. Papeczkysa wskazuje na to samo. Wszędzie dymisje degradacje, przesunięcia personalne.- Wszędzie względy partyjne i polityczne. To się nazywa wprowadzać w życie podkreśloną w deklaracji gabinetu p. Sleżeviczaiusa zasadę: "Wojsko litewskie ma być apolityczne i służyć nie interesom jakiejś partji, a tylko całego narodu".-

--------ooo § ooo----------

VI. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.-

"Memeler Dampfboot" o wytworzonym stosunku z Litwą wskutek rozpatrywania skargi Kłajpedzkiej w Lidze Narodów.-

"Memeler Dampfboot" Nr.214 z 12/IX.r.b.Artykuł p.t.:Czyż to polityka porozumienia?" Streszczenie.-

Insynuacje i inkryminacje prasy kowieńskiej z dni ostatnich przeciwko Kłajpedzianom, przypominają najgorszy dla Kłajpedy okres,kiedy to panoszył się na gruncie Kłajpedzkim niefortunnej pamięci organ litewski "Balsas".Gorzej nawet, gdyż pismom kowieńskim wtóruje prasa urzędowa /"Lietuva"/ i półurzędowa /"Liet.Zinios"/.Przy wywodach swych opierają się pisma kowieńskie na opinjach od paru zaledwie miesięcy istniejących pism litewskich w języku niemieckim w Kłajpedzie,których zadaniem jest wnoszenie niezadowolenia pomiędzy zwartą ludność Kłajpedy i odłamy jej wzajemnie przeciwko sobie poszczuwać.Ani wybory do sejmiku i do sejmu,ani poprzedni jeszcze trzykrotny wyraz woli ludności Kłajpedzkiej,ani fakt,że przy odrywaniu obszaru Kłajpedy od państwa niemieckiego nie oglądano się na wolę ludności,ani wreszcie fakt,że wzmiankowane pisma Kłajpedzkie rozporządzają znikomą garstką czytelników - nie powstrzymują tej podszczuwającej prasy Kłajpedzkiej od bezowocnych wysiłków wnoszenia rozłamu,kontynuowanych z godną lepszej sprawy wytrwałością.Nigdy nie chciałoby się wierzyć aby urzędowa prasa kowieńska mogła zniżyć się do tej rewolwerowej prasy,jak to się dzieje obecnie.Czy urzędowa prasa kowieńska zdaje sobie sprawę z tego,że popiera robotę swistków kłajpedzkich,zmierzającą ku nastrojeniu Kłajpedzian przeciwko Kownu? Czy uświadamia sobie wszystkie liczne a smutne doświadczenia z r.ub. i bieżącego? Czyżby oburzenie i żółć prasy kowieńskiej miały być wywołane jedynie okolicznością,że Kłajpedzianie stają w obronie swych zagwarantowanych przez Konwencję praw?.Nikt przecież nie zaprzeczy,że autonomja Kłajpedy pod bardzo wielu względami została przez Litwę naruszona.W Kownie twierdzi się, że memorjał Kłajpedzian,skierowany był przeciwko dawnemu rządowi i że wobec istnienia na Litwie rządu nowego,memorjał ów winien być wycofany.Opinja taka jest z gruntu fałszywą.Memorjały Kłajpedzian kierują się. nie przeciwko dawnemu czy nowemu rządowi, a tylko przeciwko naruszeniom konwencji Kłajpedzkiej.Wycofywanie memorjału kłajpedzkiego w toku procedury okryłoby jedynie Kłajpedzian śmiesznością w oczach członków Rady Ligi Narodów.Niepodobna zatrzymywać się w połowie drogi.Konwencja była dana Kłajpedzianom i Kłajpedzianie jej bronić powinni.Każda mniejszość narodowa w każdem państwie ma prawo zwracania się ze skargami do Ligi Narodów.Tembardziej więc prawo to przysługuje Kłajpedzianom,których odrębność podkreśliła odrębna autonomja.-

Pogróżki prasy kowieńskiej łącznie z notą rządu litewskiego do Ligi Narodów nie nastraszą Kłajpedzian.Przeciwnie,szeregi obrońców autonomji zewrą się jeszcze silniej.Kłajpeda ze spokojem będzie oczekiwała na wyrok Rady Ligi Narodów.

"Lietuva o nowym memorjale Kłajpedzkim do Ligi Narodów.-

"Lietuva" Nr.202 z 9/IX.r.b.Artykuł p.t.:"W sprawie nowego memorjału Kłajpedzkiego"do Ligi Narodów".- Streszczenie.-

Skarga Kłajpedzian rozpatrywana dnia 3 września r.b. w Radzie Ligi Narodów,skierowana była przeciwko dawnemu,chadeckiemu rządowi.To też społeczeństwo litewskie zapatrywało się na tę skargę,jako na konsekwencję "stanowczej" polityki dawnego rządu.Istotnie bowiem nowi ludzie, którzy stanęli u steru nawy państwowej,zdołali nietylko załagodzić wszelkie,powstałe jeszcze za chadeckich rządów nieporozumienia pomiędzy Kownem a Kłajpedą,lecz nawet wciągnąć przedstawicieli Kłajpedy w skład koalicji sejmowej.Można się więc było spodziewać,że przy nowym rządzie stosunki Kowna z Kłajpedą będą jaknajwyraźniejsze Optymizm ten jednak nie doczekał się uzasadnienia.-

Według otrzymanych ostatnio depesz z Genewy na ręce Generalnego Sekretarza Ligi Narodów wpłynął nowy,dodatkowy memorjał Kłajpedzian,datowany z 26 sierpnia r.b.Memorjał ten skierowany już jest przeciwko nowemu rządowi litewskiemu.Kłajpedzianie oskarżają w tym nowym memorjale rząd litewski:1/ o nieuregulowanie rachunków finansowych z Kłajpedą,2/o nieprzekazanie dyrektorjatowi funkcji wydawania wiz i paszportów zagranicznych,3/o zakaz przybywania sędziów z Niemiec i t.p.

Ani rząd,ani społeczeństwo litewskie niema już żadnych wątpliwości co do genezy tej nowej skargi Kłajpedzian.W ostatnich dniach prasa kłajpedzka uchyliła zasłonę.O wypadkach w Kłajpedzie wyrokować można na podstawie własnego zdania Kłajpedzian o sobie.-

Okazało się, że główni inicjatorzy skargi mają oblicze całkiem wyraźne.Widać to również z działalności p.Rogge, ~~pomiędzy innemi zajmuje się~~ na gruncie Kłajpedzkim.P.Rogge pomiędzy innemi zajmuje się wydzielaniem pomiędzy urzędników Kłajpedzkich otrzymywanych z Niemiec subsydjów.O tej swojej funkcji nie ośmielił się p.Rogge publicznie na posiedzeniach sejmikowych się wyrazić.Z prasy litewskiej wynika,że p.Rogge udziela subsydja jedynie tym urzędnikom,którzy prowadzą na gruncie Kłajpedzkim politykę germanizacyjną.Przekupywanie urzędników prowadzi według "Lietuvos Kalejvisa" /wychodzące w Kłajpedzie pismo litewskie/ do tego, że urzędnicy zmuszeni,zgodnie z Konwencją Kłajpedzką do nauczenia się języka litewskiego,wcale się tego języka nie uczą.Odnośny termin /4-go kwietnia r.b./ już minął,a tymczasem z pośród 436 nauczycieli zaledwie 73 /17%/ język litewski opanowało.Z tej racji w 45 szkołach pow. Kłajpedzkiego,gdzie większość dzieci jest narodowości litewskiej nauka odbywa się w języku niemieckim i co gorsza w szkołach tych propaguje się nieprzychylne dla państwa litewskiego nastroje.-

Według "Memeler Morgenstimme" /wychodzące w Kłajpedzie pismo niemieckie/ pp.Rogge i Gubba spiesznie udali się w tych dniach do Genewy.W jakiejże, jeżeli nie w skargi sprawach Jasną jest rzeczą, że p.Rogge et consortes zaniepokoili się, że po opublikowaniu przez rząd litewski wyjaśnień co do przedłożonej Lidze Narodów skargi,poczynania ich w oczach społeczeństwa litewskiego stały się więcej niż niejasne.Dla ratowania sytuacji wypadło uciec się do pomocy dodatkowego memorjału i samym wyruszyć w podróż do Genewy.I oto w tym samym czasie,kiedy Prezydent Republiki odwiedza Kłajpedę,kiedy rząd dokłada wysiłków do stworzenia pomiędzy Kownem a Kłajpedą atmosfery pokojowej,panowie ci wyłażą ze skóry,byleby tylko w jakikolwiek sposób skompromitować Litwę przed Ligą Narodów.Ciekawe,z czyjego pełnomocnictwa obecnie panowie ci działają.Zapewne na podstawie tej samej uchwały sejmikowej.Lecz czy sejmik kłajpedzki solidaryzuje z kompromitującą go robotą p.Rogge? Przecież jasną dziś dla wszystkich jest rzeczą,iż p.Rogge et consortes wykorzystują ciężki przejściowy moment w życiu Kłajpedy dla osłabienia zaczynającej się pomiędzy Kownem a Kłajpedą więzi dla prowadzenia pod pokrywką haseł autonomji,zgubnej dla państwa litewskiego roboty.To właśnie jest tem szydłem w worku,które wiele rzuca światła na stosunki Kowna z Kłajpedą.Należy to sobie dziś otwarcie powiedzieć.Posłowie kłajpedzcy w sejmie litewskim powinniby się przedewszystkiem wypowiedzieć co do wyszłej na jaw roboty p.Rogge et Co.Niepodobna bowiem tolerować

sytuacji,Kiedy jedni przedstawiciele większości Kłajpedzian wyrażają rządowi litewskiemu votum zaufania inni zaś przedstawiciele tej samej większości oskarżają ten rząd przed instytucjami międzynarodowemi i za pieniądze litewskie wynajmują adwokatów dla obrony sformułowanych przez siebie skarg,Zachodzi tu bądź wielkie polityczne nieporozumienie,bądź też zbytnie przywłaszczenie sobie władzy ze strony jednych czy drugich przedstawicieli tej większości.-

Ustrój demokratyczny Republiki Litewskiej pozwala wszystkim mniejszościom narodowym na swobodne i autonomiczne regulowanie swych narodowo-kulturalnych potrzeb.Nie należy też zapominać o tem,że niemiecki odłam ludności Kłajpedy odczuwa sympatje względem państwa, pod którego władzą Kłajpeda w ciągu 600 lat przebywała.Wszelako niepodobna dopuścić,aby sympatje owe znajdowały swój wyraz w aktach politycznych,skierowanych przeciwko państwu litewskiemu.Niepodobna też dopuścić,aby potrzeby narodowo-kulturalne miały służyć za pokrywkę dla działania na korzyść państwa obcego.-

Wszyscy mieszkańcy Kłajpedy, którym zależy na uczciwem unormowaniu stosunków pomiędzy Kownem a Kłajpedą powinni to jasno sobie uświadomić.Droga obrana przez p.Rogge i jego towarzyszy może doprowadzić jedynie do tego,że przy każdym rządzie na Litwie kontynuowany będzie ten sam kurs polityki względem Kłajpedy.Wobec przenoszenia bowiem stosunków Kowna z Kłajpedą na płaszczyznę międzynarodową cały naród litewski zajmie jednomyślne w tym względzie stanowisko.-

U g o d a f i n a n s o w a p o m i ę d z y K o w n e m a K ł a j p e d ą .- /T r e ś ć u m o w y.- G ł o s y p r a s y l i t e w s k i e j i n i e m i e c k i e j .- /

"Memeler Dampfboot" Nr.213 z 11/IX.r.b. In extenso.-

Po odnośnych wyczerpujących dyskusjach,przedstawiciele skarbu państwa litewskiego wraz z przedstawicielami urzędów Kłajpedy zgodnie postanowili:

1/ Wobec tego, że zasada podziału wzmiankowana w art.35.ust.1. punkt 1 Konwencji Kłajpedzkiej umożliwia wskutek swej rozciągłości wiele interpretacyj,z czego wynikają jedynie spory,przeto zachodzi konieczność szukania zadawalniającego obie strony rozwiązania,które jednocześnie nie naruszałoby art.35 Konwencji Kłajpedzkiej.-

2/ Skarb państwa Litewskiego wypłaca urzędom Kłajpedy w ciągu 3-ch lat od 1927 r. począwszy sumę w wysokości 6.600.000 lit.rocznie.Wypłaty dokonywane są 10-go i 25-go każdego miesiąca,w wysokości 550.000 lit.miesięcznie.-

3/ Kłajpeda nie wysuwa w stosunku do skarbu Państwa Litewskiego żadnych dalszych pretensyj co do udziału w dochodach celnych,akcyzowych,w podatkach od spożycia i w dochodach z monopolów za 1923,1924 i 1925 r.

4/ Za 1926 r. Skarb Państwa Litewskiego wypłaca urzędom Kłajpedy 5.400.000 lit.,przyczem w gotówce otrzyma Kłajpeda 4.800.000 lit. w miesięcznych ratach po 400.000 lit.natomiast 600.000 lit. Skarb Państwa Litewskiego zatrzyma z tytułu pokrycia pożyczek Kłajpedy.-

"Memeler Dampfboot" Nr.213 z 11/IX.r.b. Artykuł p.t.:"Ugoda finansowa".Streszczenie.-

Szybkie zakończenie wznowionych ostatnio rokowań finansowych pomiędzy Kownem a Kłajpedą było ogólną niespodzianką.Na tajnych posiedzeniach sejmiku rozpatrzona została nowa propozycja rządu centralnego.Prezydent Kłajpedy p.Simonajtis i dyrektor p.Szaffetter wzięli na siebie obowiązek prowadzenia układów.Obustronny protokuł spisano i rząd centralny już go

podpisał.Ugoda więc finansowa ustalająca udział Kłajpedy w dochodach państwowych Litwy została zawarta i to na 3-letni okres Ostateczna wysokość sumy nie została jeszcze ~~ustalona~~ ustalona.Protokuł wzmiankuje jednak o rocznej sumie,która ma być przez skarb Państwa Kłajpedzie wypłacana.Suma ta wynosi 6,6 miljona lit.rocznie.Wprawdzie jest ona większą od proponowanej przez rząd centralny podczas układów z 9 - 12 sierpnia r.b, lecz z drugiej strony znacznie mniejszą niż suma żądana przez Kłajpedzian.Faktycznie ustępstwa Kłajpedzian są jeszcze większe.Rząd centralny potrąca bowiem w r.b. długi poprzednich dyrektorjatów z 1923 - 1926 r.Faktycznie więc Kłajpeda otrzyma w r.b.zaledwie 4,8 milj.lit.Suma ta wystarczy zaledwie na najbardziej palące potrzeby,jednakże,ani pod względem gospodarczym,ani też cywilizacyjnym Kłajpedy nie podniesie.-

Dziwną jest rzeczą,iż urzędowa i półurzędowa prasa kowieńska zaopatruje wiadomość o zawarciu ugody finansowej w komentarze, które aż roją się od pogróżek i zapowiedzi walki. Prasa kowieńska powołuje się przytem na "rewelacje prasy kłajpedzkiej".Mniemanie to jest błędne.Faktycznie bowiem "rewelacje" o jakich wzmiankuje prasa kowieńska dałyby się wykryć jedynie w pismach niedawno dopiero w celach litwinizacji Kłajpedzian na gruncie Kłajpedzkim się ukazały i zaledwie garstką prenumeratorów rozporządzają.Pisma te,które właściwie poza obrębem społeczeństwa Kłajpedzkiego się ukazują i które nawet w znikomej garstce czytelników nie są poważnie traktowane,dziwną więc doprawdy jest rzeczą,aby poważna,urzędowa "Lietuva" przyswajała sobie zaczerpnięte ze szpalt wzmiankowanych powyżej świstków neo-kłajpedzkich napaści,~~podejrzenia~~ podejrzenia i oszczerstwa.-

Naogół komentarze prasy kowieńskiej pozwalają się domyślać,że rządowi centralnemu pilno już było do uregulowania swych stosunków finansowych z Kłajpedą,a to ze względu na opinję publiczną całego świata,zwłaszcza zaś na obrady genewskie.-

Dysonanse prasy kowieńskiej znacznie osłabiły radość jakiejby się mogło doznawać z racji ostatecznego porozumienia w sprawie finansowej pomiędzy Kownem a Kłajpedą.Słuszna ocena ustępstw Kłajpedzkich daleko bardziej byłaby wskazaną ze względu na wzajemne zbliżenie.-

"Lietuva" Nr.204 z 11/IX.r.b. Artykuł p.t.:"Początek porozumienia".

Streszczenie.-

Żadna bodaj sprawa wewnętrzna nie przyczyniła rządowi litewskiemu tyle trudności,co wprowadzenie w życie art.35 Konwencji Kłajpedzkiej.Artykuł ten jest zredagowany w ten sposób,że stosując się doń,układy finansowe między Kownem a Kłajpedą mogłyby trwać bez końca.Jednakże, gdyby nie doszło do porozumienia.Europa mogłaby nabrać przekonania,że rząd litewski nie umie wywiązać się z przyjętych na się zobowiązań międzynarodowych i mało troszczy się o finansową sytuację Kłajpedy.-O wywołanie takiego wrażenia starali się przedewszystkiem inicjatorzy skargi Kłajpedzian do Ligi Narodów,uważając to zapewne za swój najsilniejszy argument.Wychodzi to obecnie na jaw w związku z tem,że pp.Rogge,Gubba i Kislat starali się pomyślny przebieg rokowań finansowych z początków sierpnia r.b.zakłócić wysuwając nieuzasadnione żądania.Tak więc kwestja rachunków finansowych pomiędzy Kownem a Kłajpedą została dziś przez wrogo względem państwa litewskiego usposobione żywioły wyzyskana,w celu skompromitowania Litwy przed forum międzynarodowem.-

Niezależnie od tego, wobec dotychczasowego niewyznaczenia wysokości sum wypłaconych corocznie Kłajpedzie przez Skarb Państwa powstawały trudności przy bilansowaniu państwowego budżetu.-

Zrozumiałem więc jest zadowolenie z jakiem Kowno spotkało wiadomość,że Sejmik Kłajpedzki przyjął nareszcie,podpisany przez przedstawicieli rządu centralnego i dyrektorjat Kłajpedzki prowizoryczny protokuł w sprawie udziału finansowego Kłajpedy w dochodach państwa.Wprawdzie nie jest porozumienie ostateczne.Art.35 Konwencji Kłajpedzkiej żąda wyznaczenia stałego współczynnika,według którego ustalałoby się wysokość wypłacanej corocznie Kłajpedzie przez Skarb państwa sumy.Wszelako zdołano zatrzymać się przy prowizorjum na 1927,1928 i 1929

Ustalona nareszcie suma 6.600.000 lit. - nie jest większą od sumy wypłaconej Kłajpedzie w r.ub.Podobna też suma miała wypaść według zaproponowanego przez rząd centralny w sierpniu r.b. współczynnika.Poco było w takim razie zrywać rokowania? Uzasadnionem wobec tego jest mniemanie,że nie przypadek to zrządził,iż porozumienie między Kownem a Kłajpedą nastąpiło akurat w czasie, gdy pp.Rogge,Gubba i Kislat bawią w Genewie, zajęci swą skargą do Ligi Narodów.Dziś,gdy ogółowi litewskiemu jasną się stała rola,odegrywana przez wymienionych panów w życiu Kłajpedy,a zwłaszcza w stosunkach Kłajpedy z rządem centralnym,wątpić nie należy,że wszyscy lojalni względem państwa litewskiego Kłajpedziane otrząsną się ze zgubnej dla republiki roboty tych panów.- Uchwała sejmiku Kłajpedzkiego z 9/IX.r.b. w sprawie rachunków finansowych jest pierwszą wskazówka tego. Istotnie bowiem, jakżeby najwyższa instytucja lokalna mogła pochwalić ludzi,którzy wyzyskują jej miano dla wrogich względem państwa litewskiego, a więc i dla Kłajpedy poczynań.?Nie znajdzie się bodaj w Kłajpedzie człowieka za wyjątkiem p.Rogge et Co,któryby nie okrył się rumieńcem na wiadomość o tem,że dotychczasowi leaderzy większości Kłajpedziam obijali w Genewie progi mieszkania Generalnego Sekretarza Ligi Narodów i wszystkich członków Rady Ligi Narodów,starając się wdrożyć procedurę w sprawie przywiezionych przez siebie skarg i że, pomimo ich uporu w szukaniu audjencyj,nigdzie nie zostali oni przyjęci. Który też z lojalnych Kłajpedzian pochwali pp.Rogge,Gubbe i Kislata za wyrzucenie 2 tys. dolarów w celu najęcia adwokata? Wątpliwą jest rzeczą,czy pieniądze te asygnował dyrektorjat. Notabene wzmiankowane dwa tysiące dolarów posłane zostały adwokatowi jedynie na podróż.Ile zaś wypadłoby mu zapłacić,gdyby Rada Ligi Narodów istotnie na"usługę" jego się zgodziła? Czyż te niepotrzebnie wydane pieniądze nie obciążają finansowej sytuacji Kłajpedy,o którą p.Rogge i Co tak się "troszczą"? Wątpliwą jest bowiem rzeczą,aby wydatek ten pokryty był z owych "przyjaznych źródeł" o których p.Rogge niedawno w sejmiku wspominał.-

Kompromitująca sejmik działalność jego pełnomocników doczeka zapewne ze strony sejmiku należytej oceny.Wówczas dopiero nastąpi w stosunkach między Kownem a Kłajpedą nowa era,o której cała prasa Kłajpedzka pisała podczas pobytu w Kłajpedzie Prezydenta Republiki.- Mogliby to zrozumieć nawet ci, którzy za najważniejszą konsekwencję wizyty Prezydenta uznali fakt pojawienia się na dworcu Kłajpedzkim napisu "Memel" obok "Kłajpedy".-

Z okoliczności, w jakich odbyła się w sejmiku Kłajpedzkim dyskusja nad prowizorycznym protokułem w sprawie rachunków finansowych z Kownem,wnioskować należy, że porozumienie to jest nareszcie początkiem istatnego porozumienia.-

S p r a w y p o r t u K ł a j p e d z k i e g o .- "Lietuva" Nr.198 z 3/IX.r.b.Wywiad z Prezesem Dyrekcji Portowej.Streszczenie.-

Ruch w porcie Kłajpedzkim wciąż wzrasta.Wciągu sierpnia r.b. zawinęły do portu 94 okręty.Jest to cyfra rekordowa.W sierpniu bowiem r.ub. zawinęło zaledwie 79 okrętów,zaś w r.1924 - 77 okrętów.Tonaż odpowiednio się przedstawia: 1926 r. - 42.833 t. 1925 - 33.787 t. 1924 - 25.000 t.W ciągu pierwszych 8-miu miesięcy r.b. zawinęło 510 okrętów o tonażu 239.870 t.netto.Odpowiednio w 1925 r. 520 okr. o 217.043 t., 1924 r. 168.031 t.Ruch w porcie już w roku ubiegłym osiągnął poziom z 1913 r.

VII. EMIGRACJA.-

O r g a n i z a c j e l i t e w s k i e w U.S.A.

"Rytas" Nr.188 z 22/VIII.r.b. Artykuł p.t.:"Jedność Litwinów-katolików w Ameryce.Streszczenie.-

Litwini amerykańscy są dobrze zorganizowani,zwłaszcza Litwini-katolicy.Każdy z nich należy conajmniej do paru towarzystw czy organizacyj,jest gorliwym członkiem parafji i stale płaci składkę miesięczną na utrzymanie parafji i szkoły.-

Wychodźtwo litewskie w U.S.A.łączy się w organizacje z trzech względów:1/dla zachowania swej narodowości.2/dla zachowania katolicyzmu,3/ze względów materjalnych /ubezpieczenie na wypadek choroby,śmierci i t.p./.Nie spotka się też ani jednej kolonji litewskiej,gdzieby nie istniały liczne towarzystwa ubezpieczeniowe,z których każde obrało sobie za godło imię jakiego świętego pańskiego czy W.Księcia Litwy historycznego.

Niezależnie od towarzystw ubezpieczeniowych powstało w 1866 r. t.zw.Zjednoczenie Litwinów-Katolików rzymskich.Organizacja ta liczy dziś przeszło 20 tysięcy członków i rozporządza miljonowym kapitałem dolarowym.Poza wypłacaniem zapomóg chorym i rodzinom zmarłych stoi "Zjednoczenie". na straży interesów narodowych i religijnych.-

W 1915 r. za starania ks.F.Kemeszysa powstał w U.S.A. Związek Kooperatywny Robotników Litwinów z własnym organem prasowym "Darbininkas".Była to niespodzianka dla socjalistów,którzy usiłowali ze "Związkiem" walczyć lecz bezskutecznie.Dziś Związek liczy sporą liczbę członków i może poszczycić się owocami swej narodowo-religijnej pracy.-

W 1914 r. z inicjatywy s.p.ks.Kaupasa,Norkunasa i in. powstał w U.S.A. związek pod nazwą "Pogoń Litewska".Należy doń obecnie przeszło 90% młodzieży litewskie płci obojga /około 5 tys.członków/.Obok sportu "Pogoń Litewska" ma za cel utrzymanie w młodych sercach swych członków patrjotyzmu i uchronienie ich przed zamerykanizowaniem.-

W 1915 r. powstał też w U.S.A. "Związek Litewskich Kobiet Katoliczek".Organizacja ta żywi szczytne ideały katolicyzmu i patrjotyzmu,dba zaś o wspieranie i wychowywanie dziewcząt i kobiet litewskich.Jest to jedna z najżywotniejszych organizacyj litewskich za oceanem.Liczy przeszło 5 tys.członkiń i około 50 tys. dolarów kapitału.Posiada własny organ "Moterų Dirva" /Niwa Kobieca/.-

Wszystkie wyliczone powyżej organizacje należą do Federacji Litwinów-katolików w Ameryce.Jest to organizacja zwierzchnia,której podporządkowują się organizacje pozostałe.Istnieje od 1906 r.Szczególne zasługi położyła"Federacja". podczas wojny światowej,kiedy wypadło zbierać datki na pomoc ofiarom wojny na Litwie i pracować nad odzyskaniem niepodległości Litwy.Wówczas to przy "Federacji" powstał fundusz narodowy wynoszący blisko jednego miljona dolarów.Zasługi "Federacji" dla Ojczyzny-Litwy są ogromne.Poza owym Funduszem Narodowym,złożonym przez"Federację" na ołtarzu sprawy narodowej,"Federacji i to w znacznej mierze przypisać należy świeżą popularność hasła niepodległości litewskiej oraz uznanie Litwy de jure przez U.S.A.Dziś rola "Federacji" bynajmniej się nie zmniejszyła."Federacja stanowi pancerz za którym uchodźtwo litewskie w U.S.A.może utrzymać swą narodowość i religję.Na czele "Federacji stoją: ks.Albawiczius /prezes/,Simutis i Leonajtisówna / /wiceprezesowie/,Kruszynskas /sekretarz/ i ks.Pakalnis /skarbnik/.

W dniach 23, 24, 25 sierpnia odbył się XVI-ty z rzędu Kongres "Federacji Litwinów-Katolików w Ameryce"-

---

"T r i m i t a s" o s t o s u n k a c h L i t w y z u c h o d ź t w e m l i t e w s k i e m w U. S. A.-

"Trimitas" Nr.31 z 13/VIII.r.b.Artykuł p.t."Zacieśniajmy stosunki z Litwinami amerykańskiemi". Streszczenie.-

Stosunki Litwy z ~~Amerykanami~~ Litwinami amerykańskimi nie są takie,jakie być powinny.Najważniejszą przyczyną tego jest bodaj niedocenianie w swoim czasie współpracy uchodźców nad odbudową państwa litewskiego.Oziębiło to mocno entuzjazm rodaków z za oceanu.Obecnie pesymistyczny pogląd Litwinów amerykańskich na państwowość litewską zaczyna niknąć i właśnie nastręcza się dogodny okres dla zacieśnienia stosunków z kolonją litewską w U.S.A.Należałoby to koniecznie wykorzystać.Po za względami narodowymi, czy kulturalnymi,przyniosłoby to korzyść ekonomiczną /pośrednictwo w stosunkach handlowych z Ameryką/.

"T r i m i t a s" o s t o s u n k a c h L i t w y z L i t w i n a m i a m e r y k a ń s k i m i.-

"Trimitas" Nr.33 z 26/VIII.r.b. Artykuł p.t."Zacieśnienie stosunków z Litwinami amerykańskimi." Streszczenie.-

Litwa winna stanowczo zmienić swe postępowanie w stosunku do Litwinów amerykańskich,stanowiących 1/3 całego narodu litewskiego.W przeciwnym razie żywioł ten będzie dla Ojczyzny stracony,wynarodowi się.Pierwszy krok winna przedsięwziąć prasa.W każdem piśmie litewskiem należy stworzyć osobną rubrykę,pod którąby wciągano systematycznie informacje o życiu Litwinów amerykańskich i propagowano ideę zacieśnienie stosunków między metropolją a kolonją.- Litwa winna uwzględniać postulaty swych synów z za oceanu.Najważniejszym z tych postulatów była kwestja nabywania ziemi na Litwie.Trudność nabycia ziemi w ojczyźnie budzi wśród Litwinów amerykańskich duże i niezrozumiałe niezadowolenie.Kraj również dużo stracił pod względem narodowym i ekonomicznym,wobec odpadnięcia pokaźnej liczby uświadomionych i zamożnych Litwinów,którzy zniechęceni trudnościami nabycia ziemi na Litwie woleli pozostać w Ameryce.-

Pozatem Litwini amerykańscy pragną,żeby przy przedstawicielstwie litewskiem w Ameryce,stworzone zostało osobne biuro,któreby informowało osoby zainteresowane o nowych ustawach na Litwie,związanych z tranzakcjami rolnemi,o potrzebnych na Litwie gałęziach przemysłu i t.p.Z drugiej strony zdaniem Litwinów Amerykańskich,należałoby przy litewskiem ministerstwie spraw zagranicznych stworzyć Biuro Opieki nad repatrjantami z Ameryki.Personel tego Biura składałby się przytem z Litwinów amerykańskich.Litwini amerykańscy pragnęliby pozatem,żeby odwiedzali ich jaknajczęściej przedstawiciele inteligencji litewskiej i wygłaszali odczyty o Litwie,lecz nie kwestowali, jak to dotychczas było we zwyczaju,żeby studenci litewscy odbywali naukę w uniwersytetach amerykańskich i zostawali następnie w Ameryce dla ideowej pracy nad ochroną kolonji litewskiej przed wynarodowieniem.-

Wszystkie te postulaty winny być przez społeczeństwo litewskie uwzględnione.

Pozatem niedopuszczalne jest szorstkie i niegrzeczne zachowywanie się urzędników litewskich komór celnych i innych instytucyj państwowych,w stosunku do przybywających z Ameryki repatrjantów.-

"Trimitas" o stosunkach Litwy z uchodźtwem litewskiem w U.S.A.

"Trimitas" Nr. 31 z 13/VIII r.b. Artykuł p.t. "Zacieśnijmy stosunki z Litwinami amerykańskiemi". Streszczenie:

Stosunki Litwy z Amerykanami Litwinami amerykańskimi nie są takie, jakie być powinny. Najważniejszą przyczyną tego jest dotąd niedocenianie w swoim czasie współpracy uchodźców nad odbudową państwa litewskiego. Osłabiło to wówczas entuzjazm rodaków zza oceanu. Obecnie, wszechstronny pogląd Litwinów amerykańskich na państwowość litewską zaczyna niknąć i wiadomości rozpraszają się ogromnie. Okres dla zacieśnienia stosunków z kolonią litewską w U.S.A. Należałoby to koniecznie wykorzystać. Po za względami narodowymi, czy kulturalnymi, przyniosłoby to korzyść ekonomiczną /pośrednictwo w stosunkach handlowych z Ameryką/.

"Trimitas" o stosunkach Litwy z Litwinami amerykańskimi.

"Trimitas" Nr. 33 z 26/VIII r.b. Artykuł p.t. "Zacieśnienie stosunków z Litwinami amerykańskimi". Streszczenie.

Litwa winna stanowczo zmienić swe postępowanie w stosunku do Litwinów amerykańskich, stanowiących 1/3 całego narodu litewskiego. W przeciwnym razie związek ten będzie dla Ojczyzny stracony, wynarodowi się. Pierwszy krok winna przedsięwziąć prasa. W każdem piśmie litewskiem należy stworzyć osobną rubrykę, pod którąby wciągano systematycznie informacje o życiu Litwinów amerykańskich i propagowano ideę zacieśnienia stosunków między metropolją a kolonją. - Litwa winna uwzględniać postulaty swych synów z za oceanu. Najważniejszym z tych postulatów była kwestja nabywania ziemi na Litwie. Trudność nabycia ziemi w ojczyźnie budzi wśród Litwinów amerykańskich duże i wzrastające niezadowolenie. Kraj również dużo stracił pod względem gospodarczym i ekonomicznym, wobec odpadnięcia pokaźnej liczby uświadomionych i zamożnych Litwinów, którzy zniechęceni trudnościami nabycia ziemi na Litwie woleli pozostać w Ameryce.

Razatem Litwini amerykańscy pragną, żeby przy przedstawicielstwie litewskiem w Ameryce, stworzone zostało osobne biuro, któreby informowało osoby zainteresowane o nowych ustawach na Litwie, związanych z transakcjami rolnemi, o potrzebnych na Litwie gałęziach przemysłu i t.p. Z drugiej strony zdaniem Litwinów amerykańskich, należałoby przy litewskiem ministerstwie spraw zagranicznych stworzyć biuro opieki nad repatriantami z Ameryki. Personel tego biura składałby się z Litwinów amerykańskich, którzy przyjeżdżając na Litwę odwiedzali ich jako przedstawiciele litewskiej i w razie potrzeby udzielali pomocy. Tak to dotychczas było. Ze zwyczajem, który w Ameryce nauka w uniwersytetach amerykańskich i spraw w Ameryce dla idei pracy nad obroną kolonji litewskiej przed wynarodowieniem.

Wszystkie te postulaty winny być przez społeczeństwo litewskie uwzględnione.

Pozatem niedopuszczalne jest szorstkie i niegrzeczne zachowywanie się urzędników litewskich komór celnych i innych urzędów państwowych w stosunku do przybywających z Ameryki repatriantów.

X. K R O N I K A . a/Zagraniczna.-

I n s p i r o w a n i e p r z e z u r z ę d o w ą p r a s ę l i t e w s k ą p o g ł o s e k o w o j o w n i c z y c h z a m i a r a c h P o l s k i .- "Lietuva" Nr.204 podaje:/komunikat in exrenso/:W rejoni Ignalina pomiędzy Duksztami a Kozityszkami ukazało się około 90 partyzantów przybyłych z pod Brasławia z Polski. Oddział ten składa się z młodych ludzi w wieku 18-25 lat.Rozmawiają wyłącznie po polsku i są uzbrojeni.Rozpuszczono wiadomość,że poszukują oni u gospodarzy pracy.Częściowo zamieszkali po dworach,między in. w maj.Kozityszki p.Mikulskiego.W związku z powyższym ruchem partyzanckim,stwierdzić wypada,że Piłsudski cały czas gościł w Druskienikach i po krótkim pobycie w Warszawie znów do Druskienik powrócił.-

U t r u d n i a n i a w j a z d u d l a o b c o k r a j o w c ó w "Dzień Kow" Nr.207 podaje: Dało się zauważyć,że sporo obywateli państw obcych,którzy przyjechali do Litwy i znaleźli tu zajęcie,nie chce już powracać.Jednakże obcokrajowcom tym nie można udzielać prawa stałego zamieszkania,gdyż posiadamy dostateczną ilość własnych robotników.To też w przyszłości przy wizach na wjazd będzie robione zastrzeżenie,iż wiza nie daje prawa stałego przemieszkiwania i otrzymania pracy w Litwie.-

W s f e r a c h d y p l o m a t y c z n y c h. - W piątek,dnia 10 września przybył do Kowna nowy konsul Stanów Zjedn. w Kownie p. Robert W.Heingartner.Dotychczasowy konsul p.Carlson 16 września opuszcza Litwę.-

Przybył do Kowna w sprawach służbowych sekretarz poselstwa litewskiego w Moskwie p.Bagdonas.-

Na cześć posła finlandzkiego p.R.Sylwandara we środę dnia 15 września zostało wydane śniadanie.Tegoż dnia wieczorem poseł odjechał do Helsingforsu,gdzie zmarła jego siostra.-

Dnia 16 września konsul amerykański w Kownie p.Carlson udał się na miejsce nowej nominacji,do Talina.Na dworzec przeprowadzał go urzędnik do szczególnych poleceń przy Ministerstwie Spraw Zagranicznych p.Bławieszczunas.-

Konsul szwajcarski p.S.Weingert udał się na urlop miesięczny.Zastępuje go współpracownik konsulatu szwajcarskiego w Rydze p. A.Schaul.- /Elta/.-

b/ Kronika gospodarcza.-

N a r o b o t y p u b l i c z n e w P o n i e w i e ż u.- Dnia 13 września Departament Samorządowy przeznaczył na organizowanie robót publicznych w Poniewieżu jeszcze 10.000 lt.- /Dz.Kow.N.207/

D o c h ó d k o l e i l i t e w s k i c h .- Przez sierpień r-b. koleje litewskie miały 3.200.000 wpływów,w tem szerokotorowe 2.908 tysięcy i wąskotorowe 292.000 lt.- /Elta/.-

P r o t e s t y w e k s l i n a L i t w i e .- "Lit.Rundschau" N.189 podają:W ciągu pierwszej r.b.zaprotestowanych zostało na Litwie 40.339 weksli na łączną sumę 17.907.566 lt.W pierwszej połowie r.ub. natomiast zaprotestowanych zostało 18.299 weksli na łączną sumę 9.235.284 lt.Ilość protestowanych weksli wzrosła w r.b. przeszło dwukrotnie,co bardzo ujemnie świadczy o finansowej sytuacji kraju.-

W z n o w i e n i e r o k o w a ń n a f a b r y k a c h z a p a ł e k .- Główna inspekcja pracy komunikuje,że w sobotę pomiędzy właścicielami i pracownikami fabryk zapałek zostały wznowione układy,przy których pośredniczy gł.inspektor pracy./Elta 12-go września 1926/.-

R u c h w p o r c i e K ł a j p e d z k i m . - Według informacyi Dyrekcji portu kłajpedzkiego w ciągu pierwszych 8 miesięcy do portu w Kłajpedzie wwieziono 271.411 tonn rozmaitych towarów wartości 58.026.000 lt.W ciągu tych samych miesięcy w r.1925 wwieziono 236.091 tonn na sumę 35.167.000 lt. i w r-1924 - 177.941 tonn na sumę 30.567.000 lt.- W tym samym czasie r.b. wywieziono 111.878 tonn na sumę 25.782 lt, w r.1925 - 94.117 t. wartości 27.840.000 lt. i w r.1924 - 94.245 t. wartości 29.315.000 lt.- /Dz.Kow.Nr.201/

c/Kronika wewnętrzna.-

Pogłoski o dymisji ministra skarbu i ich zdementowania. - "Rytas" Nr.208 podaje: Dnia 15/IX.r.b. rozeszły się pogłoski po Kownie, że w związku z powszechną na Litwie falą strajków, paniką wśród przemysłowców i zachwianiem się poważnem interesów przemysłu, minister finansów p.Rimka zamierza podać się dymisji. P.Rimka nie widzi podobno dalszej możliwości uzgodnienia swych planów polityki finansowej ze smutnemi perspektywami wytworzonej sytuacji. Izba Handlu i Przemysłu wyłoniła komisję która zająć się ma ułożeniem memorjału w żywotnych dla Izby sprawach. Memorjał ma być następnie przedłożony ministrowi finansów.-

W prasie ukazały się pogłoski /"Rytas" N.208/, iż Minister Skarbu p.A.Rimka zamierza podać się do dymisji. Pogłoski te nie mają żadnej podstawy. Dla p.Ministra, jak oświadczył on korespondentowi "Elty" są one nowiną.-

Dookoła ruchu strajkowego.- Okólnik p.Ministra Spraw Wewnętrznych do inspektorów pracy. Minister spraw wewnętrznych wydał do wszystkich inspektorów pracy okólnik następującej treści: Po wybuchu w jakiembądź przedsiębiorstwie nieporozumienia pomiędzy pracodawcami i pracownikami i powiadomieniu o tem inspektora pracy, ten ostatni udaje się natychmiast na miejsce wypadku, lub też zaprasza strony zainteresowane, lub ich pełnomocników do siebie i rozpoczyna akcję pośredniczą. W razie nierozwiązania konfliktu i rozpoczęcia strajku inspektor ogłasza, że żaden gwałt, ani ekscesy nie są stronom dozwolone oraz usiłuje wpłynąć na pracodawców, by bez poważnych powodów nie zmieniali istniejącego stanu rzeczy. Jedynie po stwierdzeniu przez inspektora pracy konieczności ratowania ulegających zepsuciu towarów i materjałów i wywiezienia części towarów pracodawca dokonuje tego Inspektor podaje o tem do wiadomości robotników, wyjaśniając, że w takim wypadku nie mogą oni przeszkadzać. Tylko wrazie ostatecznego wyjaśnienia, że pośrednictwo inspektora pracy nie może dać dodatnich wyników, inspektor ogłasza obu stronom o zakończeniu przez niego misji pośrednictwa i że obie strony za zachowanie się swe odpowiadają zgodnie z ogólnem prawem. O tem inspektor powiadamia również policję.- /Elta/.-

Z działalności M. S. W. Dzień Kowieński Nr.206 podaje: Na konferencji socjaldemokratów powiatu kowieńskiego Minister spraw wewnętrznych p.Požela, zakomunikował, że na początku nowej sesji sejmowej będzie rozważana ustawa o kasach chorych, że zostanie zorganizowana inspekcja pracy, powołany do życia komitet centralnej giełdy pracy oraz, że w budżecie na rok 1927 przewidziano 3 milj.lt. na organizację robót publicznych i 2 milj. na kasy chorych. W sprawie oczyszczania aparatu administracyjnego, p.Minister zaznaczył, że jedno Ministerstwo Spraw Wewnętrznych otrzymało z rozmaitych miejscowości 2230 skarg na nieodpowiednich urzędników. Skargi są rozpatrywane prowadzi się ścisłe śledztwo, a uznanych za winnych usuwa się i oddaje pod sąd.-

Zmiany w M-stwie Spraw Wewnętrznych "Lit.Rundschau" Nr.208 podaje: Dnia 14/IX.r.b. zwolniony został ze swego stanowiska naczelnik powiatu Taurogskiego. Następcą jego został dotychczasowy naczelnik pow.Rakiskiego p.Draugelis. Naczelnikiem, zaś powiatu Rakiskiego będzie p.Dobulewiczus. Zwolniony został również naczelnik policji pow.Olickiego. Wniesiono wreszcie skargę o przekroczenie służbowe przeciwko naczelnikowi rewiru pow.Sejneńskiego.-

Zmiany w policji politycznej.- "Lit. Rundschau" Nr.208 podaje: Zawieszeni zostali w urzędowaniu urzędnicy policji politycznej: Matulis, Tamaszauskas i Jackiewiczius. Zwolniony został z urzędu p.Mikulewiczius oraz naczelnik rejonowej policji politycznej p.Milkintas.-

Nowa nominacja.- "Lit.Rundschau" N.208 podaje: Inżynier Ministerstwa Komunikacji dr.Galinis mianowany został dyrektorem departamentu rewizyjnego kontroli państwowej.-

c/Kronika wewnętrzna.-

P o g ł o s k i o d y m i s j i m i n i s t r a s k a r b u L i t w y z d e m e n t o w a n i e . - "Rytas" Nr.205 podaje: Dnia 15/IX.r.b. rozeszły się pogłoski po Kownie, że w związku z pogorszeniem na Litwie sytuacji finansowej, wśród przemysłowców i zamożnym się poważnym kołom zainteresowanym przemysłu, minister finansów p.Rimka zamierza podać się do dymisji. Krążą pogłoski, że nie widzi pogodnego dalszych możliwości urzeczywistnienia swych planów polityki finansowej z zamknięciem przemysłowej sytuacji. Izba Handlu i Przemysłu wyłoniła komisję która zajmie się omówieniem memoriału w żywotnych dla Izby sprawach. Memoriał ma być niebawem przedłożony ministrowi finansów.-

W prasie ukazały się pogłoski /"Rytas" N.206/, iż minister skarbu p.A.Rimka zamierza podać się do dymisji. Pogłoski te nie mają żadnej podstawy. Dla p.ministra, jak oświadczył on korespondentowi "Elty", są one nowiną.-

D o k ł o p o t ó w r u c h u s t r e j k o w e g o . - O k ó l n i k p.M i n i s t r a S p r a w W e w n ę t r z n y c h w d z i a l e s p o r ó w p r a c y . - Minister spraw wewnętrznych wydał do wszystkich inspektorów pracy okólnik następującej treści: Po wykryciu w jakimkolwiek przedsiębiorstwie nieporozumienia pomiędzy pracodawcami a pracownikami i powiadomieniu o tym inspektora pracy, ten ostatni udaje się natychmiast na miejsce wypadku, lub też zaprasza strony zainteresowane, lub ich pełnomocników do siebie i rozpoczyna akcję pośrednictwa. W razie nierozwiązania konfliktu i rozpoczęcia strajku, inspektor ogłasza, że żaden wpływ, ani kara by nie są stosowane oraz usiłuje wpływać na pracodawców by bez poważnych powodów nie zmieniali żadnego stanu rzeczy. Jednocześnie po stwierdzeniu przez inspektora pracy konieczności ratowania niezbędnych zapasów towarów i materiałów i surowców części towarów pracodawca dokonuje tego. Inspektor podaje o tym do wiadomości robotników, wyjaśniając, że w takim wypadku nie mogą oni przeszkadzać. Tylko w razie ostatecznego wyczerpania, że pośrednictwo inspektora pracy nie może dać dodatnich wyników, inspektor ogłasza obu stronom o zakończeniu przez niego mediacji pośrednictwa i że obie strony za zachowanie się swe odpowiadają zgodnie z ogólnym prawem. O tym inspektor powiadamia również policję.- /Elta/.-

Z d z i a ł a l n o ś c i M . S . W . - Dzień Kowieński Nr.205 podaje: Na konferencji socjaldemokratów powiatu kowieńskiego Minister spraw wewnętrznych p.Pożela, zakomunikował, że na początku nowej sesji sejmowej będzie rozważana ustawa o kasach chorych, że zostanie zorganizowana inspekcja pracy, powołany do życia komitet centralny zawodu pracy oraz, że w budżecie na rok 1927 przewidziano 3 milj. lt. na zapomogi dla robotników bezrobotnych i 2 milj. na kasy chorych. W sprawie usprawnienia aparatu administracyjnego, p.Minister zaznaczył, iż jedno Ministerstwo Spraw Wewnętrznych otrzymało z rozmaitych miejscowości 2230 skarg na nieodpowiednich urzędników. Skargi są rozpatrywane, prowadzi się dalsze śledztwo, a uznanych za winnych oddaje się pod sąd.-

Z m i a n y w M i n i s t e r s t w i e S p r a w W e w n ę t r z n y c h . - "Lit. Rundschau" Nr.208 podaje: Dnia 14/IX.r.b. zwolniony został ze swego stanowiska naczelnik powiatu Taurogskiego. Następcą jego został dotychczasowy naczelnik pow. Rakiskiego p.Draugelis. Naczelnikiem zaś powiatu Rakiskiego będzie p.Dobulewicz. Zwolniony został również naczelnik policji pow. Olickiego. Wniesiono wreszcie skargę o przekroczenie służbowe przeciwko naczelnikowi rewiru pow. Jezioroskiego.-

Z m i a n y w p o l i c j i p o l i t y c z n e j . - "Lit. Rundschau" Nr.206 podaje: Zawieszeni zostali w urzędowaniu urzędnicy policji politycznej: Matulis, Tamaszauskas i Jaśkiewicz. Zwolniony został z urzędu p.Mikulewicz oraz naczelnik rejonowej policji politycznej p.Milkintas.-

N o w a n o m i n a c j a . - "Lit.Rundschau" N.206 podaje: Inżynier Ministerstwa Komunikacji dr.Galinis mianowany został dyrektorem departamentu rewizyjnego Kontroli państwowej.-

---

I l o ś ć o b s ł u g i p o l i c y j n e j n a L i t w i e. Przed wojną na Litwie jeden policjant przypadał w miastach - na 400 mieszkańców, na wsi na 2.500 mieszkańców. Obecnie jeden urzędnik policyjny przypada w miastach na 500 - 600 mieszkańców, na wsi - zgórą 300. Liczba 185 urzędników policji kryminalnej i politycznej w latach następnych ma być zredukowana do 103.-/Rytas.N.202/

D a r b i n i n k a s" o z w a l n i a n i u k o l e j o w c ó w . - "Drabininkas" N.34 poświęca parę uwag obecnym stosunkom na kolejach litewskich i konstatuje, że odbywa się obecnie niebywały terror ze strony socjalistów, a w odniesieniu do pracowników kolejowych nie-socjalistów. Mianowicie wymusza się na robotnikach, by przystępowali do socjalistycznych związków zawodowych, wrazie zaś, gdy tego nie uczynią, to się im wymawia posady. Perfidja przytem posuwa się tak daleko, że na pozór usunięcia domagają się robotnicy współtowarzysze którzy de facto są agentami partji, bądź jej wpływowych jednostek.-

"D a r b i n i n k a s" o s k u t k a c h a m n e s t j i i b e z r o b o c i a . - "Darbininkas" N.34 we wstępnym artykule ostro krytykuje rząd, że ten stosując szeroką amnestję naraził kraj na rozpanoszenie się band zbójeckich, które ostatnio poważnie dały się we znaki zarówno na prowincji, jak po miastach.- W dalszym ciągu "Darbininkas" w demagogicznych zwrotach napada na sfery rządzące wogóle, a na socjalistów w szczególności z powodu nieuregulowania sprawy bezrobotnych. Rząd przez palce i nieumiejętnie tę rzecz traktuje, a jako dowód "Darbininkas" przytacza fakt, iż "możliwą jest rzeczą że /jak donosi sama prasa socjalistyczna/ rząd w najbliższym czasie sprawadzi robotników z Moskwy i Czech / robotnikom litewskim nie pozostanie zaś nic innego, jak wysłuchiwać jałowych mitingów socjalistycznych lub też wyjeżdżać do Brazylji".-

K o n f e r e n c j a s t u d e n t ó w p r z y s z ł o ś c i o w c ó w /a t e i t i n i n k a i/.- "Rytas" N.208 podaje: Dnia 16/IX r.b. rozpoczęła się konferencja Związku Litewskiego Katolickich Studentów -Przyszłościowców /Ateitininkai/.-

U r z ę d o w e z a p r z e c z e n i e E l t y w i a d o m o ś c i o c h o l e r z e n a L i t w i e .- Podane przez niektóre pisma wiadomości o 300 zapadnięciach na cholerę w Szadowie są powtarzane, jako sensacja przez radjo, prasę zagraniczną.-"Elta" upoważniona jest zakomunikować, iż wiadomości te nie mają żadnej podstawy i źródłem ich jest bujna fantazja ich autorów. Nie stwierdzono bowiem wypadku zapadnięcia na cholerę ani w Szadowie, ani wogóle w Litwie.-

d/Kronika z zakresu spraw mniejszości narodowych.-

W Ż y d o w s k i e j F r a k c j i S e j m o w e j.- "Dzień Kowieński" N.206 podaje: Żydowska Frakcja Sejmowa na posiedzeniu w dn. 14 września rozważała projekt ustawy, autonomji narodowej, jaki opracował pos. Garfunkiel. Projekt obejmuje jedynie kwestje gmin i Rady Narodowej. Kwestję szkolnictwa opracowuje pos. Robinzon.-

Dnia 13 września pos. Robinzon odbył dwugodzinną rozmowę z Prezesem Ministrów Sleżewiczem, w której omówił szereg spraw, dotyczących ludności żydowskiej. Między innemi została poruszona sprawa poprawek do ustawy o odpoczynku niedzielnym. Premjer zapewnił pos. Robinzona, iż poprawki te zostaną rozważone jeszcze na nadchodzącej jesiennej sesji sejmowej.-

e/ Kronika Kłajpedzka.-

W y d a w a n i e p a s z p o r t ó w w k r a j u K ł a j p e d z k i m . - Z dnia 16 września dyrektorjum krajowe przejęło od gubernatora funkcję wydawania paszportów zagranicznych. Wydziałem paszportowym w Dyrektorjum kieruje p. Niering. W wyniku tej zmiany gubernator zmniejsza liczbę odpowiednich pracowników. Gubernator będzie wydawał paszporty tylko urzędnikom państwowym i wojskowym, wizował wydane przez dyrektorjum paszporty oraz udzielał obcokrajowcom pozwoleń na wjazd i zamieszkanie w kraju Kłajpedzkim.- /Elta/.-